

૨૧૨૨ ગરબી.

૨૦૩૫૨

પ્રકાશક:
શ્રીમાનશ્રી પ્રદીપકાન્ત બાપ.

ગૂજરાત વિદ્યાપાઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાશિટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૦૩૫૨ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ ૨૧૭૨ ૩૧૨૫૧

વિષય ફ-૧૨૧

પુરુષોત્તમ ગ્રંથમાળા

પુસ્તક બીજું.

રાષ્ટ્ર ગરબી.

—:પ્રકાશક:—

નવશક્તિ સાહિત્ય મંદિર,

ગોધરા.

આવૃત્તિ પહેલી.

પ્રત ૧૦૦૦.

સં. ૧૯૭૬

ચાર આના.

પ્રકાશક:-

લીખાભાઈ પુરૂષોત્તમ વ્યાસ.

નવશક્તિ સાહિત્ય મંદિર

૬-૧૨૨

અમદાવાદ
૧૯૩૫૨
ગોપીરાઈ-સંગ્રહ

સોલ એજન્ડ:-

સ્વદેશી સાહિત્ય ભંડાર,

ખાલાહનમાન પાસે

અમદાવાદ.

અમદાવાદ.

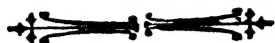
શ્રી લક્ષ્મીવિજય પ્રીન્ટીંગ પ્રેસ

(આન્ય) રતનપોળ નગરસૈક

મારફીટમાં દેસાઈ રાયચંદ

છગનલાલે છાપી.

સમર્પણ.

સ્વરાજ્ય યજ્ઞમાં

આહુતિ

આપી રહેલા

વીર

આત્માઓને !

મુખ્ય શુદ્ધિ.

પાત્રું.	લીટી.	અશુદ્ધ.	શુદ્ધ.
૧૦	૬	ગ્રહમાંલ,	ગૃહમાંલ,
૧૦	૧૮	ધરજોરે	ધારજોરે
૧૨	૬	કરાવતાં	કરવાતાં
૧૩	૧૪	હિંદુ દેવી	હિંદદેવી
૨૦	૧૭	કુળમો	કુળમાં
૨૬	૧૧	ઠાડણોરે	ઠાડણોરે
૨૭	૪	જળકારજો	જળુકારજો
૨૭	૧૨	ઉધાડાતી	ઉધાડાની
૩૨	૧૫	સાધો	સોંધો
૩૨	૧૬	હિન્દને	હિન્દને
૩૬	૧૦	દિલયાં	દિલમાં
૩૮	૪	એવાં	એવા
૩૮	૭	ઝુઝાયા	ઝુઝયા
૪૧	૧૮	ફાડયા	ફાડયા
૪૩	૫	જલીયાનાનવાલા	જલીયાનવાલા
૪૩	૧૬	વસ્તના, મોહશ્રી	વસ્તના મોહથી
૪૫	૧૨	ધમ	ધર્મ
૪૬	૧૭	શાંત	શાંતિ
૫૩	૧૩	હિંદીઓને	હિંદીઓને
૬૩	૭	ધાતી	ધાત્રી

નિવેદન.

સારા દેશનું વાતાવરણ રાષ્ટ્ર ઉન્નતિ માટે પ્રવૃત્તિ-
ગમ્ય બની રહ્યું હોય, તે સમયે તેમાંથી સ્ત્રીઓ કેમ
અળગી રહે? ખરું જોતાં તો સ્ત્રી રત્નો તેના શુભ કાર્યમાં
સ્વરાજ્ય યજ્ઞમાં પ્રથમ ભાગ ભજવે છે !

રાષ્ટ્ર ભક્તિમાં શૌર્ય અને પૂજ્ય ભાવ પ્રેરે તેવાં
કાવ્યો, સમાજને અજબ ચૈતન્ય અર્પે છે. એથીજ આ
નાનકડા કાવ્ય સંગ્રહની પ્રવૃત્તિ ઉપાડી છે તેમાં આવેલાં
ગીતો જુદા જુદા પ્રચલિત રાગવાળાં છે, અને જુદા
જુદા પ્રસંગોને અનુસરીને લખાયેલાં છે. જે નવરાત્રીમાં
લગ્નમાં કે સ્તુતિમાં ઉપયોગી નિવડે અને રાષ્ટ્ર સેવાની
યાદી કરાવે.

આ સંગ્રહમાં અમાનથી ખનતી ઝીણવટ રાખી છે. મળ્યાં તેટલાં ને તેવાં સારાં કાવ્યો મેળવવા યત્ન કર્યો છે. દરેક કવિતા નીચે તેનાં લેખકનાં નામ આપ્યાં છે. કેટલીકમાં કાવ્યના છેડે લેખકનું નામ આવી જવાથી, જુદું પાડવાની જરૂર જોઈ નથી. વળી કેટલાંકમાં લેખકમાં નામ ન મળી શકવાથી મૂકી શક્યા નથી. પુનઃ લેખક હમને નામ મોકલી આપશે તે, અને બીજા અંધુઓ ગોચ સુચનાઓ કરશે તે બીજી આવૃત્તિમાં સુધારવા, વધારવા ચૂકીશું નહિ.

આ નાનકડા સંગ્રહની પ્રસ્તાવના રા. અંબાલાલ માણેકલાલ મહેતા, જેઓ સાહિત્યમાં ‘અંબુજ’ ઉપનામથી ગરબીઓ સરસ લખતા, તેમણે લખી અમારા કાર્યમાં ઉત્સાહ આપ્યો છે તેમનો; અને રા. કાન્તીલાલ અમુલ-ખરાય મહેતા જેમણે આંતરિક પ્રોત્સાહન આપ્યું છે. તેમનો આભાર માનવાનું કેમ વિચારાય ! અસ્તુ—

માગશર શુક્ર પૂર્ણિમા. }
૧૯૩૯

લિખ.લાઈ.

પુસ્તક પરિચય.

આ રાષ્ટ્ર ગરબી સંગ્રહની પ્રસ્તાવના લખવા પ્રકાશકે નહતે કહ્યું. પરંતુ આ લાનકડા પુસ્તકને પ્રસ્તાવના શી ?

ફક્ત એકજ મુખ્ય ખાગત આ પુસ્તકમાં આગળ ધરવાનો હેતુ છે. જે મહાપુરુષે આખા હિન્દને પોતાની પરાધીન અવસ્થાનું સચેત્ત માન કરાવ્યું અને અગ્રેજ સલ્તનત નાચે નોટરશાહીનો દોર જે તોરથી ચાલે છે તે તોર તોડવાનો સફળ માર્ગ અસહકાર સિવાય ખીજે નથી એવું હિન્દી પ્રજાને ખાત્રીપૂર્વક સંજ્ઞાવ્યું અને હિન્દુ અને મુસ્લીમ બાઈઓની એકસાંખીમાંજ સમગ્ર દેશનું ત્રેય સમાયલું છે એવું દેખાડી આપ્યું તે મહાપુરુષના તપ અને ભોગ વિષે જેટલાં યશોગાન થાય એટલાં એનાં છે. આજે સમગ્ર જગતમાં મહાત્મા ગાંધી પોતાના ઉત્તમ ચારિત્રથી શ્રેષ્ઠ પુરુષ તરીકે પ્રખ્યાત છે, પતિવ્રતા, નિર્મળ છવન, સત્યપ્રિયતા, શાન્તિમય રાજકીય હીલચાલ અને આત્મભોગ આપવાની શક્તિના અપૂર્વ પટ્ટો તેમણે પ્રજાને નિરંતર પદાવ્યા છે છતાં જેલ નિવાસ સેવવો પડ્યો છે,

રાષ્ટ્રીય ભાવનાને સનેજ કરી અને તેમાં આત્મભોગ આપવાનું બળ હિમેરી આપણી ઉછરતી બાળાઓના હૃદયમાં એ જ્યોત જ્વલંત રાખવાના હેતુથી આ પુસ્તકમાં વિવિધ લેખકોની ગરબીઓનો સંગ્રહ કરામાં આવ્યો છે તે પ્રયત્ન સર્વથા આદરણીયજ હોઈ શકે એમ મારું નમ્રપણે માનવું છે.

અંબાલાલ માણેકલાલ મહેતા.

અનુક્રમ.

૧ ગુર્જરી સ્તવન	વસંત વિનોદી	૧
૨ હિંદનું ભવિષ્ય	વિહારી	૨
૩ જાગો જનુની જાયા	મણિશંકર	૪
૪ જનની સેવા	વસંત વિનોદી	૫
૫ સ્વરાજ્યનો ગરબો	અવિનાશી	૬
૬ સ્વરાજ્ય યજ્ઞ	...	૬
૭ રણહાક	બીખાબાઈ વ્યાસ	૭
૮ ભારત ભાગ્યોદય	અવિનાશી	૧૦
૯ રેંટીઓ	અમૃતરાવ	૧૧
૧૦ સ્વરાજ્ય સવારી	હરિપ્રસાદ	૧૨
૧૧ ગાંધીજીની જયંતિ	...	૧૩
૧૨ સ્વામીને વિનંતિ	...	૧૪
૧૩ ત્યાગ	...	૧૫
૧૪ ' મોહન ' મોરલી	...	૧૬
૧૫ ગાંધીજીને ચરણે	નરહરિ	૧૬
૧૬ પ્રાર્થના	વકતા	૧૯
૧૭ અસહકારી જનને	રાવ	૨૦
૧૮ સુતર કાંતોને	ત્રિભુવન	૨૧
૧૯ ઠસ્તુરખાનો ગરબો	વકતા	૨૨
૨૦ પ્રભુ પ્રાર્થના	વકતા	૨૩
૨૧ બાળકની માગણી	દેવે	૨૪

૨૨	લગ્ન ગીત	વકતા	૨૫
૨૩	રંગીલો રેંટીઓ	હંસ	૨૬
૨૪	નિત્ય નિત્ય નમીએરે	વકતા	૨૮
૨૪	મહાત્માનો વિયોગ	ગિરધરલાલ	૩૦
૨૬	ખાદી દેશની આખાદી	...	૩૨
૨૭	રાવણને મંદોદરીનો સંવાદ	વકતા	૩૩
૨૮	જેલમાં જવાની હોંશ	...	૩૪
૨૯	ગરબો	...	૩૬
૩૦	ગાંધીજીનો રાસડો	...	૩૮
૩૧	ગાંધી મહિમાનો રાસદો	...	૪૧
૩૨	ગાંધીજી	વિહારી	૪૬
૩૩	વિલંબ કરશે ક્યાં સુધો ?	નમોદાશંકર	૪૮
૩૪	મહાત્મા ગાંધીજીને ચરણે !	પ્રભાસંકર	૪૯
૩૫	ગાંધીજી ગુણવંતા	વકતા	૫૦
૩૬	લોક ગીત	...	૫૨
૩૭	હિન્દ જાગૃત	ભીખાલાલ વ્યાસ	૫૩
૩૮	ટોળાં ઉતરી	કવિ હંસરાજ	૫૪
૩૯	જેન રમવાને આવો, અંબાલાલ નહેતા		૫૮
૪૦	વીરની વિદાય	કવિ ન્હાનાલાલ	૫૯
૪૧	આરતી	સીતારામ શર્મા.	૬૦

જસમાની ગરબી.

(રાગ-પૂનમચાંદનીનો સાખી ચગર ગાવાનો.)

ગાજે પાટણપુરમાં ગરવી ગુર્જરનો ધણી રે,
સાચો સખજો પેત્રે; સોલંકી સિદ્ધરાજ;
જેની કીર્તિ વ્યાપી રહી છે આ જગમાં ધણી રે. ૧

તેણે લોકો ઠાજે વાવ કુવા અંધાવીઆ રે,
મોટાં માન સરોવર, દેવળ, ધામ વિશાળ;
પોષો સર્વ પ્રજાને શત્રુ સર્વ નમાવીઆ રે, ૨

તેણે પાટણ પાસે એક સરોવર આદર્યું રે,
ખોદે ખાડા ત્યાં તો માગવીં ઝોડ અનેક;
નાંખે ઝોડણો માટોકું માથે વહી પળું રે. ૩

પાળે વડને ડાળે ઝુલે જ્ઞાનક પારણે રે,
માટી વહેતાં જસમા ઝુલાવે નિજ આગ;
વળતાં મુખકું પેળી જય કુંવરને વારણે રે ૪

સદે વેશે ફાંતાં રાજાએ પેળી પરી રે,
જાતે રૂપાળી રંગીલી પરમ રાતુર;
પાસે જઈને રાજા કહે છે, સુણ તું સુંદરી રે, ૫

સિદ્ધરાજ-માટી વહેવાને આ કામળ કાય કરી નથી રે,
પાળે બેસીને તું રીઝવ તારું આગ;
બીજી ઝોડણો છે કામ કરે તારી વતી રે ૬

જસમા કહે છે, “ રાજા, કાચ કસી ખાવું ગમે રે,
મુજને જેસી રહેતાં વાધે અંગે રોગ;
મારા નવરા દહાડા જેઠે નવ નીડે કદી રે. ” ૭

સિ—જસમા, જંગલમાં વસવાને તું સરજી નથી રે,
મારા નગરતણે તું આવીને જો નોક;
પાટણપુરની શોભા તુજને હું શું કહું કથી રે. ૮

જ.—નગરે અંધારી શેરી ને ઉચી મેડીઓ રે,
તેમાં માણસ આડે ચાલ્યાનો નહિ માગ;
જાણે ઉનાળે ઉભરાલી દેખું કીડીઓ રે. ૯

સિ—જસમા, માણસ બહુ પેખીને શું ઘેલી બને રે,
તારા હલકા મનમાં હિંદે હલકા ઘાટ;
ન કળે ખાખરની ખિસ્કાલી સાકર સ્વાદને રે. ૧૦

જ.—રાજા, મેલાં મન માણસનાં મેલા શહેરમાં રે,
મેલી ગલીઓમાં બહુ મારે છે દુર્ગંધ;
મેલા ઝેર તણા જીવે છે જીવે ઝેરમાં રે. ૧૧

સિ—જસમા, રાજાના દરબારે તેં દીકા નથી રે,
તેમાં બાગ બગીચે ખીલે ફૂલ ગુલામ;
જળના હોજ, ફુવારા જીડે, આવી જો સતી રે. ૧૨

જ.—રાજા, બાગ બગીચા જંગલ આગળ ધુળ છે રે,
જેવો સુંજ આગળ તારારે ચળકાટ;
મારા જંગલની મોજો તો મોંઘે મૂલ છે રે; ૧૩

સિ—જસમા, જંગમની વાતો તું આજ વિસારજો રે,
 મીઠા નરધાં ને સારંગી ફેરા સુર;
 ગાયન સુણવાને માટે તું શહેર પધારજો રે. ૧૪

જ.—રાજા, નવ રીઝું નરધાં સારંગી સુરથી રે,
 મેના, મોર, બપૈયે ટેવ્યા છે મુજ કાન;
 વાતો કોયલના ટહુકાની તો ઠહેતી નથી રે. ૧૫

સિ—ઑહણુ, આવો તો બિનાઈ મેડી માળીએ રે,
 રહેજો મિત્ર સહોદર સર્વ સંબંધી સાથ;
 તમને પ્રિયજન માનીને નિશ્ચિન પાળીએ રે. ૧૬

જ.—મારે ઑહણુને કિતરવા જોઈએ ઝુંપડી રે.
 મેડી માળે મુજને ચઢતાં આવે ફેર
 પડતાં પગ બાજે કે કાયા થાશે ફૂગડી રે. ૧૭

સિ—ઑહણુ, આવો તો પીરસાવું મેવા ચૂરમાં રે,
 ઝુલે હાથી ઘોડા ગુર્જરપતિ દાર;
 તેને પેખીને હરખાશે ઑહણુ ઉરમાં રે. ૧૮

જ.—મારે ઑહણુને તો જોઈએ વાળુ ઘેંશનાં રે,
 રાજા, શું છે મારે હથ હાથીનું કામ;
 દહીં ને દૂધ મઝેનાં મારે બૂરી ભેંશનાં રે. ૧૯

સિ—ઑહણુ, માગી લ્યોને, આજા સાળુ ઑઢણું રે;
 લીરા, માણેક, મોતી, સોનાના શણગાર;
 આવી કાચનવરણી કાયા પર શોભે ધણું રે. ૨૦

જ.—જાયલ ટકશે, આછા રાગુ તો ફાટી જશે રે,
નાંખું ધાસ ચણેડી ગાંડી કંઠે હાર;
પહેરું ફૂલતણી માળા તો પરણ્યો રીઝશે રે, ૨૧

સિ—જસમા, કહે મુજને તું કેવો છે તારો પતિ રે,
તારા જેવી સમજી નારી જેને ઘેર;
એના જેવો સુખીઓ આ જગમાં ખીજે નથી રે ૨૨

જ —પેલો કેડ ઠસીને કામ કરે મારો પતિ રે,
જેના મેળીઆમાં બહેકે છે બહુ કુલ,
એના કોદાળાના ધાથી ધરતી ધ્રુજતી રે, ૨૩

સિ—જેને કામ કરતાં ન્યાળે એ તારા બણી રે,
એના મનમાં તારો પૂરો નહિ વિશ્વાસ;
તારી જુજ ન જાણે જસમા એ તારો ધણી રે. ૨૪

જ —રાજ, સાચાને જય લેશ નથી સંસારમાં રે,
મારા વરને મારો સંપૂર્ણ વિશ્વાસ;
હું તો અન્ય જનોને લાઇ ગણી રહું ભારમાં રે. ૨૫

સિ—જસમા રાજ ને રાણાને હું તાળે કરું રે,
મોટા મહારથી પણ નવ આપે સામો બોલ;
તારા આગળ હું નવ અમલ ચલાયા આદરું રે, ૨૬

જ —રાજ, કાયા ને માયા પર બળ નૃપતું વસ્યું રે,
પ્રેમુએ જીવ ધર્યો છે જૂદો કાયા માંલ;
મારે ભૂપ તણું પણ તે પર નવ ચાલે કશું રે, ૨૭

સિ—જસમા, દહતા તારી દેખી વિસ્મય થાય છે રે,
આવાં દંપતીને પણ આખર હોય વિયોગ;
મિથ્યા આ જગનાં સુખ માટે મન મુંઝાય છે રે. ૨૮

જ.—રાજ, કોઈ ન જાણે, “ઠાણે માફ” શું થશે રે.”
એવી અલ્પ જીંદગી માણે સૌ આ લોક;
રૂડી કહેણી સુખ પરતોડે પૂરણ આપશે રે. ૨૯

સિ—જસમા, પહેલું કે આ બીજું પરણેત તાણે રે,
ગોડણ, કેવો તારો સ્વામી પ્રણે પ્રેમ;
મારા મહેત્તતાણું સુખ જીંપડીએ આવી હયું રે. ૩૦

જ.—રાજ, આ લોકે પરતોડે મારે એ પતિ રે,
પ્રીતે પરણ્યા માટે છોડું મારા પ્રાણ;
એના શત્રુનું હું સુખ ઠદી જોતી નથી રે. ૩૧

સિ—એવું કહીને જસમા ટોપત્રી લમ્પ પાછી ફરી રે,
રાયે લીધો વળતી પાટણ કેરો પંથ;
થઈ છે જસમાના પતિવ્રતની જેને ખાતરી રે. ૩૨

૨૪. આપાલાલ ભટ્ટ.

વનનાં આમન્ત્રણ.

રાહ—પાલવડા મહારો મહેલો, મોહનજી !)

૧. વનનાં આમન્ત્રણ આવ્યાં, બહાલમજી !
 પુરને મહેલ શી ઉણપો હશે ?
 લીલમલીલી એ કુંજો ઘેરાય, ત્યાં
 એવી વિરાટની વિભૂતિ શી વસે ?
 વનનાં આમન્ત્રણ વિ.
૨. વનમાં કોયલડી ટહકે, બહાલમજી !
 પુરમાંની મેના તો પીંજરે પડી:
 વનમાં કો ગોપિકા ગાજે ગગન ભરી,
 પુરમાં પટરાણીઓ રમણે ચડી:
 વનનાં આમન્ત્રણ વિ.
૩. વનમાંહિ કેસરીની કેસર, બહાલમજી !
 પુરમાં કિરીટીનાં કિરણો રડુરે:
 વનમાં વૈરાગ્ય ને વિલાસ છે સોહામણા,
 પુરમાં સુવર્ણનાં સ્વપ્નાં ઉરે:
 વનમાં આમન્ત્રણ વિ.
૪. વનમાં સરોવર ઘેરાં, બહાલમજી !
 પુરના તો કુંડ કાંઈ બાજરબલ્યા;

વનમાં શકુન્તલા, ને વન માંહિ રાધિકા,
પુરમાં તો કુમળનાં ઠામણુ, બલા !
વનનાં આમન્ત્રણુ વિ.

૫. વન કેરા આખિલા ન્હોર્યા વહાલમણ !
પુરમાં ઠટોરાધાટ કુંડાં ઉમાં:
વનમાં જોગી જલ્દાંગીરી માણે, નાથ !
પુરમાં ગરીબોનાં દિલડાં દુઃખ્યાં:
વનનાં આમન્ત્રણુ વિ.

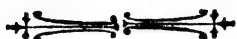
૬. વનનાં તપોવને તપસી, વહાલમણ !
પુરમાં વણિક ઠાંઠ વણજે ખીડ્યા:
વનમાં તો વિશ્વને વિહારી વિહારે, ને
પુરમાં મનુષ્યની ઝળકે ઠલા:
વનનાં આમન્ત્રણુ વિ.

૭. વનનાં આમન્ત્રણુ આવ્યાં, વહાલમણ !
પુરનાં જે પુણ્ય પાપ ઓછાં નથી:
વનની મદુલીમાં સીતા ને રામણ
રમથું ત્હાં વનની કથાઓ કથી:
ચાલો, વનવનની કથાઓ કથી:
વનનાં આમન્ત્રણુ વિ.

કવિ ન્હાનાસાલ.

રાષ્ટ્ર ગરબી સંગ્રહ.

૧ ગુર્જરી સ્તવન.

શીળી રાતમાં રે લોલ, રમીએ સહિયર સૌ સાથમાં રે લોલ.
રમત વાટમાં રે લોલ, ફરીએ સહિયર નીતિ સાથમાં રે લોલ.
શીળી રાતમાં રે લોલ, રમીએ સહિયર સૌ સાથમાં રે લોલ.

હર્ષે આંજ આંખડી રેલી મીઠા સુર,

નૌતમ સ્નેહે ઉજવીએ ઉત્તમ ગુર્જરી નૂર.

સખી ! વિશ્વની શી વાડી દિન્દ માવડી રે લોલ !

ભક્તી દિન્દની રસિક ભૂમિ ગુર્જરી રે લોલ !

રૂડી ગુર્જરીમાં પ્રોઢ શોભા પાથરી રે લોલ !

સખી ! ગુર્જરી વિજ્ઞાસ વાડી આપણી રે લોલ !

શીળી રાતમાં રે !—

હૃદય તણા પલુ હૃદયથી નમીએ સૌ જગરાય :

જન્મ લીધો આ ભૂમિમાં કુદરત ત્યાં છક્કાય.

તીણું ગાતી મીઠી નહિએ ત્યાં શી રમે રે લોલ !

પૂરાં ખીલી ઝુલી એતરો ધીરાં હસે રે લોલ !

વિવિધ રન્ય નવલ વૃક્ષ ફળ ફૂલ છે રે લોલ !

સખી ! મધુર ઠંડી પંખીડાં પલુ શાં વસે રે લોલ !

મનહર મોહક ભૂમિ આ આપણુ એનાં બાળ,
 નિર્મળ નેહુ શં નહિં ધરીએ એ પર વહાલ !
 સખી ! માત માટે હૃદય શં ના બાળીએ રે લોલ !
 સખી ! ગુર્જરીનું હીત શં ના ભાળીએ રે લોલ !
 સખી ! સ્વાર્થ એને ઠાજ શં ના છાંડીએ રે લોલ !
 સખી ! સમય આવે પ્રાણને પણ પાડીએ રે લોલ !
 શીળી રાતમાં રે—
 વસંત વિનોદી.

૨ હિંદનું ભવિષ્ય.

માણ હવે ઉજળી થાશે રાત અંધારી આથમીરે લોલ,
 વહાણલાં વઃશે થાશે પ્રભાત દુઃખડાં જશે સમીરે લોલ.
 માણ તારા ધાયલ પુત સપુત સુતેલા જગશેરે લોલ,
 માણ થશે ઝાઝો ઝંપાપાત જાત સુખ ત્યાગશેરે લોલ.
 જગશે દાન દયાના વીર ધીર વીર જગશેરે લોલ,
 જગશે સાવજ ચિત્તા વાઘ ફેસરી ત્રાડશેરે લોલ.
 વરસશે સ્વાતિના વરસાદ આકાશથી આવશેરે લોલ,
 માણ એ છીપે મોઢિ મૂલ મોતીડાં પાકશેરે લોલ.
 જગશે રામ વિનામાં રામ ગર્વ ગંજન થશેરે લોલ,
 જગશે જગશે જહવચંદ્ર અધમ ઉદ્ધરશેરે લોલ.

જગશે ઠણાંજીન થઇ એક ધનુર્વેદ પારશેરે લોલ,
 જગશે ભીમ અને ભડ ભીમ લીધાં પણ પાળશેરે લોલ.
 જગશે મેવાડી ભડવીર પ્રતાપનાં પણ ધણારે લોલ,
 માજી એને યુગેયુગના અપવાસ કરશે પારણારે ભોલ.
 જગશે શિવાજીનાં સેન ધરતી ધ્રુજવશેરે લોલ,
 જીતશે કુડ કપટના ખેલ કુડ ત્યાં ધૂળ થશેરે લોલ.
 માજી તારી કુખનાં કીર્તિગાન ગૌરવ ગાજશેરે લોલ,
 માજી તારાં દૂધમત્ર પીશે દૂધ દૂધ દીપાવશેરે લોલ.
 મંદ મૃદુ હિમાળાના વાય ઉતરના વાયા જશેરે લોલ,
 માજી જશે રોગ શોકના થેઠ શિતળતા શાંતિ થશેરે લોલ.
 ઝરશે અમી ઝરણાં વરસાદ ભૂમિ ભીંજવશેરે લોલ,
 ક્યારડે ઠંડપતરનો પાઠ ઠણુના કળશી થશેરે લોલ.
 માજી એવા મોં માગ્યા વરસાદ કુંદનના વરસશેરે લોલ,
 આવતી સાગરીયાની ઊળ રતનચોક રેક્ષી જશેરે લોલ.
 માજી તારો ભાગ્ય-સવિતા ભર્ગ સિંચતો ચડતો જશેરે લોલ,
 પ્રભુના શરદ પૂનમના ચંદ્ર સમે મધ્ય સ્થંભી જશેરે ભોલ.
 માજી તારૂં ભારત ખનશે સ્વર્ગ નંદનવન ઝાંખાં થશેરે લોલ,
 માજી તારો જય જય જયકાર જગત ત્રણ ગાજશેરે લોલ.

વિહારી.

૩ જાગો જનુની જાયા.

જાગો જનુની જાયારે ઓ હિન્દુ મુસલમાન !
 આ શી દશા થઈ તારીરે-હાં હારે હિંદુસ્થાન.
 પંજાબમાં એ આવ્યો, ડાયર ત્યાં તો ફાવ્યો,
 મારશ્યલો મચાવ્યો-હાં હારે હિંદુસ્થાન.
 કંઈ માત ભગિની બ્રાતા, દુઃખી અતિ થાતા,
 દુઃખો ના કંઈ સમાતારે-હાં હારે હિંદુસ્થાન.
 કંઈ રંઠને રખડાવ્યા, કંઈ કંઈને પેટ ચલાવ્યા,
 ચગડોળે શું ચડાવ્યારે-હાં હારે હિંદુસ્થાન.
 શું સ્વાદ તણા છે ચરઠા, મોડરેટ ઠરે છે મરઠા
 અંતે પડ્યા છે ફટકારે-હાં હારે હિંદુસ્થાન.
 નિર્લજ્જ દ્રષ્ટિ ન્યાં છુટી, બહેનોની લાગે લુટી,
 આશા ઠદા નવ ખુટીરે-હાં હારે હિંદુસ્થાન
 શું આયોની નીતિ રૂડી, દશા થઈ છે ભૂંડી,
 ભારત પહેરે નવ ચુડારે-હાં હારે હિંદુસ્થાન.
 મુશ્લો સુતેલા સિંહો, વીરા ! હવે શું બલીઓ, !
 પડતી કંઈ ઠારમી ચીસોરે-હાં હારે હિંદુસ્થાન.
 સોળ મૈત્ર શું ચલાવ્યા, ફટાઠા મારી દોડાવ્યા,
 સત્તામીમાં સપડાવ્યારે હાં હારે હિંદુસ્થાન.
 આવી પડી છે આફત, ખટકે છે હૃદય ખીલાફત,
 સ્યામ રાખો સૌ સત્તામતરે-હાં હારે હિંદુસ્થાન.

શું દુઃખ રહ્યા છે સાંખી ? દેશ માટે ઘો સૌ નાંખી,
અધર્મની છે આ ઝાંખીરે—હા હારે હિંદુસ્થાન.
સત્ય, ન્યાયનો વિજય છે, દેવ, ઇર્ષ્યા, મદનો હાય છે,
મનુ ઠહે છે પાપે પ્રલયરે—હા હારે હિંદુસ્થાન.

મણિશંકર.

૪ જનની સેવા.

(કામલુ દીસે છે અલબેલા તારી આંખમારે એ રાગ)
જનની સેવનનો મધુમધુરો અવસર ક્યાં મળેરે,
અવસર ક્યાં મળેરે, જગ જીવ્યું ફળેરે— જનની.
નવનિધ સાહે નિશદિન ઝુલવે,
ઉરદીરપાતી હૈયે હુલવે
અહ્ય સાટું પણ અમિત ભારનું ક્યાં વળેરે— જનની.
પ્રભુપુર ગૌરવ વદને મલકે,
મંજુલ મોહક અંતર ઝલકે
નવનવ સાજે શીખ દે સાને પળે પળેરે— જનની.
ઉત્તમ શોણીત જનની ઠાજે,
રેસાયે શું વધુ કે'વાશે
કિરમત ક્યાંથી ભારતી હીત કાપા ઢળેરે— જનની.
વસંત વિનોદી.

૫ સ્વરાજ્યનો ગરબો.

(રાગ-ગહાલા તમે પુરૂષ અમે નારી.)

અમે હવે સ્વરાજ્ય લઈશું (૨)

લઈશું, લઈશું, લઈશુંરે, અમે હવે સ્વરાજ્ય લઈશું
સ્વરાજ્યનો ઝુડો ફરકાવી મુક્ત ગુલામીથી થઈશુંરે-અમે.
વિદેશી વસ્ત્રનું દહન કરીને, ખાદી અંગે ખરીશુંરે-અમે.
મલાસલાની આસામાં રહીને, કાચદાનો ભંગ કરીશુંરે-અમે.
હસતાં હસતાં જોલમાં જઈશું જોલને નહેલજ માનીશુંરે-અમે.
કૃષ્ણ જન્મનું સ્થાન છે સુંદર, અધિક આત્મખળધરીશુંરે-અમે.
મરતાંએ નહિ મારીએ કો'ને અડગ સત્યાગ્રહી રહીશુંરે-અમે.
સાચી શિખામણુ ગાંધીજીની, અવિનાશી ઉરધરીશુંરે-અમે.

૬ સ્વરાજ્ય યજ્ઞ.

સહુ ખત્રીશ લક્ષણા જગજો રે,
કરો વહાલી કાયા કુરખાન—સહુ.
પૂજ્ય ગાંધીજીએ યજ્ઞ આદર્યો રે,
ખત્રી સાચા શૂરા સરદાર—સહુ.
એની આજ્ઞા ઉપાડો મસ્તકે રે,
ઠરો સર્વસ્વનું ખલિદાન—સહુ

જીવવાનું જો શીખવું હોય તો રે,
 મરી જણો માર્યા વિના આજ—સહુ.
 દાલ રાખો અહિંસાની હાથમાં રે,
 ભલે જલ્દીમ છોડે તોપ—સહુ.
 ન્હાત કરજો જલ્દીમને પ્રેમથી રે,
 ક્રોધ કરજો સદા નિર્મૂળ—સહુ.
 આ બાળ આવી છે હાથમાં રે,
 સાચવીને જીતો સંગ્રામ—સહુ.

૭ રણહાકે.

રણનાં રણશીંગડાં વાગીઆં.

લાઠ સુણી હિંદબાળ જાગીઆરે, બની બહાદુર આવાર,
 સજી શસ્ત્ર અસહકાર, રણનાં રણશીંગાં વાગીઆં.
 સાબરમનીથી શંખ ધ્રુંઠીયોરે, ધ્વનિ યાતો અસહકાર,
 ગાંધીજીનો સાદ સાંભળી, જગ્યા સિંહ તણા બાળ—રણનાં. ૧
 શંખ ધ્વનિ ઉંધમાં છુછુતારે, તજી આગસ પ્રમાદ,
 શસ્ત્ર સન્યાં ધર્મ યુદ્ધનાં, ઠરે સર્વ જ્યનાદ.—રણનાં ૨
 મંત્ર સુણ્યો શાંત યુદ્ધનોરે, નહિ વેર કે વિનાશ,
 જુદમ, પાપ, તોરને વિદારવા, ગણ્યો ધર્મ એ જખાસ.—રણનાં ૩

હિંદુ, મુસલમાન, પારસીરે, શીખ, ખ્રીસ્તી, સહુ જાત,
 ભેળી કીધી દીલ એકથી, નહિ લેશ ભિન્નભાવ-રણનાં. ૪
 શૌકત, મહંમદ બે બંધવારે, વૈભવીયુ આઝાદ,
 જેલને ન્હેલ સગી લેખતાં, સુણે નિત્ય હર્ષનાદ-રણનાં. ૫
 લાલે જગાવ્યું પંખાનેરે, જેને શીખ કેરી સાલ,
 વૃદ્ધજતાં ન્હેર્યે રવીકારીયું, સુખદેશ સુખમાંલ-રણનાં. ૬
 અંગમાં દેશખંધુ દાસજીરે, ઠરી વૈભવનો ત્યાગ,
 જેલમાં જઇ પાવન થયા, અન્યા દેશના તે દાસ-રણનાં. ૭
 દક્ષીણમાં વીરનર ધુમતારે જેની વાગે વીર લાક,
 તિલક વિરાનું ધાર્યું સાધવા, નથી રાખી કેની ધાક-રણનાં. ૮
 રાધવ, યાકુબ, હકીમજીરે, ધન્ય જમનાજી વીર,
 મઝરલ હજી ધન્ય માતને, ધન્ય મોહાની ધીર !-રણનાં. ૯
 સરલા, સરોજની દેવીઓરે, વળી ખીજી વીર માત,
 ખાલ-ખાલાને ભેટ આપતી, ખની દેવી સાક્ષાત.-રણનાં. ૧૦
 ખેત્રે છે ખેલ અળ્યાસજીરે, ખની ખલાદુર જીવાન,
 દેસાઇ ગોપાળ જેવા વીરલા, તજે રાન્ય અભિમાન-રણનાં. ૧૧
 ધન્ય પટેલ જોડી બ્રાતનીરે, ધન્ય મહાદેવ ધન્ય,
 બેંકર સેવક અન્યા માતના, ધન્ય ગુર્જરી ધન્ય-રણનાં ૧૨
 બાપુ પધાર્યા જેલ ન્હેલમારે, નહિ થાશે નિરાશ,
 ખાદીથી દેશને શોભાવીને, જીતો શાંત યુદ્ધ ખાસ-રણનાં. ૧૩
 દેશને ઉદ્ધારનાર એક છેરે, ખાદી વિષુ નહિ સુખ,
 બુમો મારી મારી સૌ વદે, લાગે તેથી સર્વ દુઃખ-રણનાં. ૧૪

ચક્ર સુદર્શન રક્ષતુંરે, બમો હિંદનો વ્યાપાર,
 ધનને ધર્મ બળ સાચવી, જીતે યુદ્ધ અસહકાર-રણનાં. ૧૫
 આ બાલ વૃદ્ધ સૌ દેશનારે, ખેલે રે'ટીઆના ખેલ,
 સુતરના તાંતણા તાણતાં, સૌ હોંસે માગે જોલ-રણનાં. ૧૬
 ભાત્રા કે તોપને બંદુકનારે, ડર નહિ દીલ માંલ,
 તરસી રૂધીરની તલવારને, સે'તાં હર્ષ મુખ થાય-રણનાં. ૧૭
 આત્મબળ, શસ્ત્રબળ ઝુઝતાંરે, જીત કોની હવે થાય ?
 સ્વર્ગે રહીને નિહાળતા, વીર પૂર્વજોનો સાથ-રણનાં. ૧૮
 “મારો નહિ મરતાં શીખોરે, એવો ગાંધીજીનો મંત્ર,
 મદિર ગણો તમો જોલને, થાણો ત્યારે સ્વતંત્ર”-રણનાં. ૧૯
 શાંતિ, સમ્યાધ, શૌર્ય, સુખ છેરે, નિજ દેશ સુખ માંલ,
 સ્વરાજ્ય ધ્યેયને પામતાં, દુઃખ દારિદ્ર જાય-રણનાં. ૨૦
 દેશના સહુ બંધુ જગજોરે, તજો આજસ પ્રમાદ,
 આવો અવસર નહિ આવશે, સુણી દાસ કેરો સાદ-રણનાં. ૨૧

લીખાભાઈ વ્યાસ.

૮ ભારત ભાગ્યોદય.

(રાગ-પુનમ ચાંદની)

ભારત ભાગ્યોદયનો, રૂડો રૂપાળો રેંટીઓરે:
મનહર, સુખહર, દુઃખહર, દયાનીધી એ દેવ
પ્રીતે, પધરાવોને મંદીરમાં સૌ માનુની રે.
જુનો પુરાણો રેંટીઓ, ફરતો હતો ગ્રહમાલ,
તજ્યો તેહને જ્યારથી, દુઃખી થયાં સૌ પ્રાય
તેના પાપે પરદેશીની ગુલામીમાં પડ્યારે,
ઠરશે મુક્ત તમેને જીવન પ્રાણાધાર
પ્રિતે પધરાવોને મંદીરમાં સૌ માનુનીરે. ભારત.

ઠપાસ ભારત દેશનો, પરદેશી લઈ જાય,
આપે વીશ કરેડ ને, આસઠ ધસડી જાય.
આવે ખોટ ખરી આલી, ખેતાળીશ કરેડનીરે,
એથી દેશ આપણો, બહુ દુર્ઘળ દેખાય
પ્રિતે પધરાવોને મંદીરમાં સૌ માનુનીરે. ભારત

અન્નપુર્ણા આ દેશનો, રૂડો રેંટીઓ રહેાય,
ફેરવજો ધરી ટેકો, અધિક આનંદ હોય.
ઠાંતી હાથ વળેલાં વસ્ત્રો અંગે ધરજોરે,
અવિનાશી 'દે' થાશે, દેશ તણો ઉદ્ધાર
પ્રિતે પધરાવોને મંદીરમાં સૌ માનુનીરે. ભારત.

૯ રેંટીઓ.

(રાગ-ઉગ્યો સખી સૃષ્ટિનો.)

નંતે સખી હિંદનો ઉદ્ધાર

કેવો હીસે સુદર્શન રેંટીઓ.

નંતે સખી દીનનો તારણહાર

કેવો હીસે સુદર્શન રેંટીઓ.

યદુકુળ તીલક કૃષ્ણનું એક હતું સુદર્શન ચક્ર

ખીજું બનાવ્યું ગાંધીએ સ્વરાજ્ય સુદર્શન ચક્ર

આવો સહિયર મળીને આજ, લખએ વ્રત સ્વદેશીનું રે

કરો વિદેશી વસ્ત્રનો ત્યાગ, લખએ વ્રત સ્વદેશીનું રે

સુણીને બેનો મહાસમાનું ફરમાન

પ્રીતેથી કરો ખાદી પ્રચારનું કામ—આવો.

ધન્ય ગાંધી ગુણવાન તું નવજીવનામ્રત પાય

સ્વરાજ્ય મંત્ર શીખવાડતો અહિંસાત્મક ઉપાય

બેનો જોતે સ્વદેશાભિમાન, તેના જગતમાં ગવાયે ગાન

પામે દેવી સમન સન્માન, મળે સ્વર્ગમાં ઉચ્ચ સ્થાન—આવો.

સકળ હિંદની ગૃહણીઓ, સેવે સ્વદેશી વૃત

ફેરવે ધરતર રેંટીઓ મળે સ્વરાજ્ય તુરત—બેને સખી.

અમૃતરાવ.

૧૦ સ્વરાન્ય સવારી.

- આવે છે રે આવે છે સ્વરાન્ય સવારી આવે છે,
જ્યનાદ ગગનમાં ગાજે છે. સ્વરાન્ય. ૧
- દુર સ્વપ્ન થકી દુર કહેવાતું, થાગો ત્રાયઠ ત્યારે જોવાનું
શું બાળક ચાંદો માગે છે. સ્વરાન્ય. ૨
- તડ પાડી રાન્ય અહીં કરાવતાં, ઈલકાળ, ખીતાઓ ધરવાતા,
ઠાન્સીને કારસ કરવાતાં. સ્વરાન્ય. ૩
- પંજળ ખીલાફતથી ચેત્યા, ગાંધીજી અસહકાર ચલ્યા,
દૂજ લીસા લાલ ચઢાવે છે. સ્વરાન્ય. ૪
- નોઠરશાહી હાથ પડ્યા હેઠા, કાંદાઓ વિધવિધ લઈ બેઠા,
ચણુ નહિ ચાલે જળ્ય મારે છે. સ્વરાન્ય. ૫
- હરિ ! લાજ હવે તારે હાથે, વ્રત મોટાં લીધાં તુજ શાળે,
બળ દે ઠદી ના પાછા હઠીએ. સ્વરાન્ય. ૬
- હરિપ્રસાદ.

૧૧ ગાંધીજીની જયંતી.

આજછે આજછે આજછે રે જોગીવરની જયંતી આજછે.
 રાજછે રાજછે રાજ છે રે એનું દિંદીને હૈયે રાજછે.
 ભારત જનનો પ્રાણ પ્રતિધ્વની, હૈયે દિંદ સમાજ છેરે-જોગી.
 એને રામે રામે રામ રમે એને મુખડે મશ્વરનો અવાજછેરે-જોગી.
 વણકર કૃષીકર અત્યંજ આત્મા, દિલડે કૃષીયાની ઢાઝછેરે-જોગી.
 હિંદુ મુસલમાન એકત્ર અમીધર, આપણો એ મહારાજ છેરે.
 જોગીવરની જયંતી આજછે.

ચતુર્યુગનો એ શુદ્ધ પ્રતિનિધિ, તેત્રીશ ઢાટીનો તાજ છેરે.
 જોગીવરની જયંતી આજછે.
 વિદ્યન તણે વન વહો રહ્યો જે, નિર્ભય કેશરી રાજ છેરે.
 જોગીવરની જયંતી આજછે.

સૃષ્ટિ તણો એ સાદો સહોદર, સાત્વિક એના સાજ છેરે.
 જોગીવરની જયંતી આજછે.
 હિંદુ દેવીનો દૂત સમો એ, એકજ ગરીબ નિવાજ છેરે.
 જોગીવરની જયંતી આજછે.

બવ અર્જુવના બર તોફાને, એને હાથે હિંદ જહાજ છેરે.
 જોગીવરની જયંતી આજછે.

એના હૈયામાં અનંત વિશ્વભર્યું, એનું જીવનું જનને કાંજછેરે.
 જોગીવરની જયંતી આજછે.

સુલટ સુવીર સુધીર સુહદ, એની હરતરેખામાં સ્વરાજછેરે.
 જોગીવરની જયંતી આજછે.

દુન્ટ દુશાસન દરબારે એને હાથે પંચાળીની લાજ છેરે.
 જોગીવરની જયંતી આજછે.

૧૨ સ્વામીને વિનતી.

સ્વામી સુણાને મારી વિનતિ રે લોલ-એ રાગ.
 બહાસા સુણાની મારી વિનતિ રે લોલ, ખાદી પહેર્યાની
 મને હોશજો—બહાલા.
 લાતી દીયો સાડી. મને રે લોલ, ધાત્રરાને પોલકાની
 જોડજો—બહાલા.
 મંદિર જતાં પ્રભુ દર્શને રે લોલ, પેરીશ ખાદીના
 વસ્ત્રજો—બહાલા.
 નદીએ કુવે પાણી જતાં રે લોલ, પેરું ખાદી
 પટકુળજો—બહાસા.
 વીવા' ટાણે મહા હર્ષમાં રે લોલ, ખાદી વધારે
 હર્ષજો—બહાલા.
 મરણા ટાણે મહા શોકમાં રે લોલ, ખાદી હાલે
 શોકજો—બહાસા.
 ખાદી પેર્યે પૈસો જ્યે રે લોલ, ખોટું ગુમાન ટળી
 જ્યજો—બહાલા.
 ખાદી પેર્યાથી ચાલશે રે લોલ, વિધવાનો રેડીયો
 રોજજો—બહાલા.
 ખાદીમાં ખાનદાની ખરી રે લોલ, લાખોને કાયદો
 ચાયજો—બહાસા.
 શાળોનો ધંધો ચાલશે રે લોલ, આખાદ મામડાં
 ચાયજો—બહાલા.
 ખાદી ચિંતામણી રતન છે રે લોલ, પૂરે બધાના
 કોડજો—બહાલા.

૧૩ ત્યાગ.

સ્વરાજ લેવું સહેલ છે એ-રાગ.

પરદેશી કાપડ છોડો ને સુંદર ખાદી પહેરો—મારી બહેનો
ગાંધી છોડવવા સહેલ છે.

બલકાને ફેશન છોડો, જાડી ખાદી પણ પહેરો—મારી.
આજસુ પરનિંદા ત્યાગો, રેંટીયા શુ પ્રીતિ બાધો—મારી.
ખાદીની ધુન લગવો, ખાદીનું તાન જગાવો—મારી.
ખાદી તાઠા લઈ ફરજો, સૈને તમ જેવા ઠરજો—મારી.
ધરમાં સૈને સમજવો, ખાદીનો મંત્ર પઢાવો—મારી.
ઘડીવા કે મરણા ટાણે, ખાદી વાપરજો ઠણે—મારી.
શાળા સરકારી નમાલી, છોડાવો એની ગુલામી—મારી.
વણુનારો તાણો વાણો, અત્યંજને બંધુ જાણો—મારી.
સબ્યો થજો સૌ પહેલા પા રૂપીઓ આપી બહેલા—મારી.
મર્યાદા ખોટી છોડો, પામર બંધનને તોડો—મારી.

૧૪ “ મોહન ” મોરલી.

વાગેછે રે, વાગે છે, અહીં મોહન મોરલી વાગેછે,
 એનો શબ્દ ગગનમાં ગાજે છે, આં
 સેવા તે કરે મારગ જતાં, ત્યાગના દાન માગેછે. આં
 ભારત વર્ષ જંગ મચ્છો છે, જંગમાં રંગ જમાવેછે. આં
 ટુંકો ધોતી, પહેરણુ, ટોપી, દૃપ મૂર્તિ વિરાજે છે. આં
 વિદેશી વસ્ત્રનાં હરણુ કરીને, સૌને ભેખ ધરાવે છે. આં
 ભરતખંડની ગલી ગલીમાં, ખાદી મંત્ર સુણાવે છે. આં
 એ મોરલીને દેશ ભજે તો, દુઃખડાં સર્વે ભાગે છે. આં

૧૫ ગાંધીજીને ચરણે.

(રંગ રસીલા રંગ રસ બન્યો એ રાગ) ગરબં
 પ્રથમ હું સમરૂં શારદા; ધરે આવોને.
 ગુણુ ગાવા મોહનદાસ મોહન ધરે આવોને.
 તમે ગણુપતિ છો ગુજરાતના ધરે “
 કાઠીયાવાડના કાઠીનુર મોહન “
 તમે સોરઠના છો શીરામણિ ધરે “
 જય ભારતના બડવીર મોહન “
 છો કર્મયોગિ કુરુક્ષેત્રના ધરે “

ગોપાળકથી (હા) ગોપાળ	મોહન	„
તમે સત્યયુગના શ્રારામ હો	ધરે	„
ઠલિયુગ વિષે હો કૃષ્ણ	મોહન	„
તમે યોગીમાં યોગીંદ્ર હો	ધરે	„
પુરુષોમાં પુરુષોત્તમ	મોહન	„
તમે રાજ મહિં રાજેન્દ્ર હો	ધરે	„
ફકીરામાં મસ્ત ફકીર	મોહન	„
તમે સાંધમાં શુદ્ધ ગોસાંધિ છો	ધરે	„
ભારત ઉદ્ધારક નાથ	મોહન	„
તમે પ્રતિજ્ઞામાં પ્રહ્લ્લદાદ હો	ધરે	„
નિશ્ચયમાં ધૃતકુમાર	મોહન	„
શુદ્ધ ચારિત્ર તપના તેજથી	ધરે	„
કયો મોહિત ભારત દેશ	મોહન	„
તમે સત્યાગ્રહ આશ્રમ બાંધીયો	ધરે	„
ચરિતા સાગર તીર	મોહન	„
તમે ભુમિ ગગન ભેગાં કર્યાં	ધરે	„
જે હિન્દુ મુસલમાન	મોહન	„
તમ અગાધ શક્તિ દેખીને	ધરે	„
અચરજ પાન્યું યુરોપ	મોહન	„
તમે ગાંધીવડું ખુશ ખીલવ્યું	ધરે	„
નરી જોઇ ભારતની નાડ	મોહન	„
તમે ગોળી ગળાવી સ્વતંત્રની	ધરે	„

કરવા ભારત ઉદ્ધાર	મોહન	„
તમે મંત્ર બતાવ્યો મુકિતનો	ધર	„
ઓળખાવી અહિંસાની રીત	મોહન	„
તમે સ્વતંત્ર મંત્ર શીખવ્યો	ધર	„
ઉત્તમ જે અ-સહકાર	મોહન	„
આગેવાની કરીને ધણી	ધર	„
ખાતાતા ખોટા માન	મોહન	„
તે તુજ તેજે જાંખા પડ્યા	ધર	„
મનના મોળા જે મરાલ	મોહન	„
એમ ગુણ મણુના ભંડાર છે	ધર	„
સમતા સાયર ગંભીર	મોહન	„
ગાંધીજી આવો અમ આંગણે	ધર	„
કરો પાવન અમારૂં ગામ	મોહન	„
કરજોડી નરહરિ વિનવે	ધર	„
તમ ચરણ તણો જે દાસ	મોહન	„

૧૧ પ્રાર્થના.

(ભુજંગી છંદ.)

પ્રભાતે નમું શ્રી વિશ્વંભરાને,
 સંસારના દુઃખ સહુ ટાળવાને,
 હૃદયમાં રમણ ગાંધીજીનું હજો;
 સદા શ્રી હરિ સહાય મુજને થજો.
 સુધાર્ય ખધાં નિત્ય હું આદરૂં,
 ત્રીય તપ ધર્મના પંથે પળું.
 હૃદયમાં પતિ ભક્તિને સ્થાપજો;
 સદા શ્રી હરિ સહાય મુજને થજો.
 સદાચારનું ભાન જેને થયું,
 અજ્ઞાનનું મૂળ તેનું ગયું.
 સુવિચાર એવા સદા આપજો;
 સદા શ્રી હરિ સહાય મુજને થજો.
 પવિત્ર જીવન માફે થવા,
 વિતરાગના ધર્મને પાળવા;
 હું બાળ નાનીને ઉગારજો;
 સદા શ્રી હરિ સહાય મુજને થજો.

વક્ત્રા.

૧૭ અસહકારી બનજો.

(રાગ.-રઘુપતિ રામ ઉદ્દેશમાં રહેજોરે.)

ગુણીયજી મારી બેન અસહકારી બનજોરે,
તમે સાચો સત્યગ્રહ કરજો. ગુણીયજી. ૧

અમામ દેશની જેમાં આખાદીરે,
પહેરો ખંતથી સરવે એ ખાદીરે;
ત્યારે કહેવાશે સ્વરાજ્ય વાદી. ગુણીયજી ૨

પારદર્શક પરદેશી સાડીરે,
પહેરે કાયા તો દીસે ઉઘાડીરે;
એવી ફેશન નાખજો કહાડી. ગુણીયજી. ૩

ખંગડી, પોલકાં, ફેન્સી ફરાકોરે,
પહેરો સર્વે એ સત્વર ત્યાગોરે;
સચ્ચી ભારતની તનયાઓ જાગો. ગુણીયજી. ૪

આતિ લાડથી જોને ઉછેર્યાંરે;
જેણે રામ તણાં મન ચોર્યાંરે;
એવા સીતાએ વનકુળ પહોર્યાં. ગુણીયજી. ૫

જેનાં માતા પીતા હશે એકરે;
વળી કુળમાં હશે જો વિવેકરે;
તે તો રાખશે સાચો ટેક. ગુણીયજી, ૬

કુળવંતીને ઝાઝું શું કહીએરે,
હવે આટલેથી છાનાં રહીએરે;
જરા સમજે તેને ક્ષીપ દષ્ટએ.
બેની મોટી તમારી આ ખામીરે,
જોઈ ભારતી લગ્ન પામીરે;
કહે રાવ બેની શિર નામી.

મુશ્કીલ. ૭

મુશ્કીલ. ૮

૧૮ સુતર કાંતોને !

(રાગ-અલબેલી અંબે માત જોવાને જમએ.)

સૌ જ્ઞેનો ખરીને ઉમંગ, સુતર કાંતોને;

નિજ કરવા નિર્મળ અંબ, રેંટીયા રાખોને ટક-
સત્ય શિયળ સચવાશે જોથી, સુઝે ન દુર્ગુણ એકરે;
વિદેશી વસ્ત્રો લાગ કરો તમે, સમજી રડો વિરેક સુતર. ૧
ફેશન તણી હવાએ પુલ્યાં, ન રહ્યું પોતાનું લાનરે;
નિર્લજ્જતાનો આંક રહ્યો નહિ, બન્યાં તે છેઠ નાદાન. સુ. ૨
ઝીણું વસ્ત્રોનો મોહ શીટાડી, મનનો કરો નિરોધરે;
ધાથે સુતર કાંતો પોતે, એવો ગાંધીજીનો બોધ. સુ. ૩
માતાઓ જ્યારે મનથી સમજી, કરશે મદદ અપારરે;
દેશ તણો તવ ઉદ્ધાર થાશે, વહે મહાત્મા વારંવાર. સુ. ૪

શક્તિ રૂપે થઈ ચક્ર ફેરવો, સુદર્શન શુભ નામરે;
 સુતર તાંતણે સ્વરાન્ય મેળવશો, ઉરમાં ધરીને હામ. સુ. ૫
 ગૃહસ્થોના ધરનું ઓ રમકડું, રંઠનું રૂઠું રન્યરે;
 શેવે મનવાંચિત ફળ મળશે, મર્યાદા સચવાય. સુ. ૬
 વિધવાઓએ અવશ્ય લેવું, રંટીઆ વૃત નિરધારે;
 ધર્મ આપર તો સચવાશે, તરશે આ સંસાર. સુ. ૭
 બ્રૂલા વિના ધરમાં નવ ચાલે, રંટીયો ત્યમ ગણાયરે;
 ધર વિશે પ્રેમે પધરાવો, દુઃખ સૌ દુર પળાય. સુ. ૮
 સાઠ કાટી આ દેશનું નાણું, વિદેશે તથાયરે;
 તે રોકવાનું સાધન સખળું, રંટીયા બાધ ગણાય. સુ. ૯
 ત્રિભુવન.

૧૯ ઠસ્તુરઆનો ગરબો.

[ધન્ય ધન્ય ગંગાને તુળશી બળ કુંવારાં,-એ શાગ)

ધન્ય ધન્ય ઠસ્તુરઆ માતા, ઠળિયુગના દેવી !

ગાંધીજી જેવા પતિરે પામ્યાં,

આનંદ મંગળ તમ ધેર વર્તે,

ધન્ય. ધન્ય,

ખાદીનો બોધ માતા સર્વેને દેતાં;

ગરીબ જનની આશિષો લેતાં.

ધન્ય. ધન્ય.

પુત્રો તમારા ધ્રુવજી સરીખા,

દેશ માટે દુઃખ જેમનાં ખમતા.

ધન્ય ધન્ય,

નદી ઠાંડે માતા મહાવત લીધાં,
 પતિતજનને પાવન કીધાં. ધન્ય ધન્ય.
 તારૂં હેવાતણુ માતા અમ્મર રહેજો,
 સતિ પતિને પ્રભુ આશિય દેજો. ધન્ય ધન્ય,
 વકતા.

૨૦ પ્રભુ પ્રાર્થના.

ગાઝત.

પ્રભાતે હું નમું પ્રીતે, પ્રભુને હાથ જોડીને;
 કરું સ્તુતિ અને સમરૂં, પયારી નિંદ છોડીને.
 વિરાગી તું, અનાદિ તું, પરમજ્યોતિ પ્રભુ છે તું;
 સચરાચર વિભુ છે તું, નિરંજન નાથ છે તું તું.
 ન જેવું કાઈ તેનો તું, દુઃખીનો આશરો છે તું;
 જગત ઉદ્ધારનારો તું, કહું પરમાત્મ તે પણુ તું.
 નિરંતર રહે હૃદયમાં તું, જીવન આશા ભર્યામાં તું;
 બધાં કાર્યો વિષે છે તું, તુહિ તું એક છે તું તું.
 નીતિને ધર્મના રસ્તે, સદા સદ્યુદ્ધિ તું દેજો;
 વિપદના એ પ્રસંગોમાં. પ્રભુ અમ સાથમાં રહેજો.
 મન કાયા વચનથી હું, ચહું સેવા સદા તારી;
 પજો પજો ઓ પ્રભુ તારી, મને છે આશ બહુ ભારી.
 વકતા.

૨૧ બાળકની માગણી.

(અમા મને અચ્છી શી ટોપી.)

મા મને ખાદીની ટોપી અપાવો,
ખાદીની ટોપી અપાવો. મા—મને.ખાદીનું પહેરણુ, ખાદીની ધોતલી,
ખાદીની ઠંથા પહેરાવો. મા—મને.ખાદીનું દફતર ખાદીના બેડા,
ખાદીથી સુંદર બનાવો. મા—મને.

(હાં—બાપુ—હાં.) મા—મને.

બાપુ ગાંધીજીની દેશી નિશાબમાં,
સ્વદેશી બહુતર બણાવો. મા—મને.પ્રીતે પ્રભુજીનાં ભજનો ગાતાં,
રેંટીઓ રૂડા કંતાયે. મા—મને.

(હાં—માઈ—હાં.) મા—મને.

સ્વરાજ્ય લઈશું સુતરના તાંતણે,
ખાદીનો મહીમા ગવાયો. મા—મને.

(હાં—બેટા—હાં.) મા—મને.

હવે.

૨૨ લગ્ન ગીત.

(ગણપત લાગું પાયરે.)

માંધીજી ઉપદેશ આપતારે, ખાદીના પટકુળ પહેરી,
સૈયરો લગ્ન મંડપ શોભાવીએરે.

મંગળ દીન, મંગળ ઘડીરે મંગળ ગીત ગવાય,
સૈયરો લગ્ન મંડપ.

વિ'વાના મંગળ ન્યાં વર્તેરે દેવોનાં દર્શન થાય,
સૈયરો લગ્ન મંડપ.

વાળાં વાએ ને નોખત ગરમંડરે બાહ્યણો ભણતા પાડ,
સૈયરો લગ્ન મંડપ.

અવસર આવો નહિ મળેરે, વર ઠન્યા એ ચતુર,
સૈયરો લગ્ન મંડપ.

અહિંસાવૃત આદરેરે, ગજવો દુષ્ટથી અસહકાર,
સૈયરો લગ્ન મંડપ.

દેવ જગતનો છે જોલ્લમારે, એના બોધને કેમ વિસરીએ.
સૈયરો લગ્ન મંડપ.

બાપુ માંધીજીના પુણ્યથીરે, એ જોડું સુખીઉં થાશે,
સૈયરો લગ્ન મંડપ શોભાવીએરે.

વકતા.

૨૩ રંગીલો રેંટીઓ.

રડો રંગીલો મારો રેંટીયોરે બેન,
 જાણે નાની શી નાજુક મીઠા જો;
 માતી પ્રભુજીનાં પારણારે બેન,
 કાંતુ પરાતી દીઠ જો. રડો રંગીલો.
 બાધરે સુતારીએ ઘડી દીધોરે બેન,
 એનો એ મોટો ઉપકારજો;
 જીવાનીને એ જાળવેરે બેન,
 વૃદ્ધાવસ્થાનો આધાર જો. રડો રંગીલો.
 કાંતુ ઝીણું ને બરું કોકડારે બેન,
 થાયે સફળ નવરાશ જો;
 દેવે દીધોરે દિ કાઠણોરે બેન,
 આવે દૈયામાં હાંસ જો. રડો રંગીલો.
 રંકને આપે રોટલોરે બેન,
 હાંકે ઉઘાડાં અંગજો;
 શ્રીમંતને પરમાર્થ શીખવેરે બેન,
 વળી વધારે ઉમંગ જો. રડો રંગીલો.
 આંખને એ અતિ કેળવેરે બેન,
 હાથ ખને હાંશીયાર જો;
 વિધવાને એ ધન વીરડોરે બેન,
 સધવાને સ્વર્ગ નીસારજો. રડો રંગીલો.

બુદ્ધિને બહુ ઝીણી કરેરે બેન,
 શમ હમ શીખવનાર જો;
 એવો મધુર સુર ઉચ્ચરેરે બેન,
 જાણે જગપતિનો જળકારજો. રૂડા રંગીલો.
 જેની દાવેદ દેવ દીવડેરે બેન,
 એના કરી પટકુળ જો;
 પહેલાં પહેરાવું મારા દેવનેરે બેન,
 વરસાવે આશીષ ફૂલ જો. રૂડા રંગીલો
 ઇશ્વરી અમારા રેંટીયારે બેન,
 મંડાવજો ઘેર ઘેર જો;
 મોહન મનથી નહિ મૂકેરે બેન,
 નાચા ઉઘાડાતી મ્હેર જો. રૂડા રંગીલો.
 હંસ.

૨૪ નિત્ય નિત્ય નમીએરે.

(મા પાવાગઢથી ઉતર્યા.)

સખી ગુણીયલ ગુર્જર માત,

નિત્ય નિત્ય નમીએરે.

અધ અમે ધણા રણીઆત બેનો રમીએરે,

ત્યાં નાનાં મોટાં રાષ્ટ્ર નિત્ય નિત્ય નમીએરે.

ઓખા મંડળ સૌરાષ્ટ્ર બેનો રમીએરે.

ત્યાં ગીરીવર એ ગીરનાર,

નિત્ય નિત્ય નમીએરે.

શેતરંગે જય જયઠાર બેનો રમીએરે,

બેઠ દારીકા પાટણપુર,

નિત્ય નિત્ય નમીએરે.

વળી રૂદ્રમાળ સિદ્ધપુર બેનો રમીએરે.

રૂઢ રોજનગરનું શહેર,

નિત્ય નિત્ય નમીએરે.

ત્યાં ગાંધીજીની મહેર બેનો રમીએરે,

બેઠુત છે અલાદર લોક,

નિત્ય નિત્ય નમીએરે.

એ ચરેતરને ઝાઠ બેનો રમીએરે,

સુરતના ગુણીગન યાદ,

નિત્ય નિત્ય નમીએરે.

સાક્ષર બ્રૂમી નડીઆદ બેનો રમીએરે,

રૂડી પાવાગઢની સહેલ,

નિત્ય નિત્ય નમીએરે.

ન્યાં મહાઠોળીના મહેલ બેનો રમીએરે,

નદી સાબરમતીને તીર,

નિત્ય નિત્ય નમીએરે.

ત્યાં દેશ ગજવનો વીર બેનો રમીએરે,

મહાત્માઓ એ બોલ,

નિત્ય નિત્ય નમીએરે.

ખાદી પહેરો દર્ધ દોલ બેનો રમીએરે.

વક્તા.

૨૫ મહાત્માનો વિયોગ.

રાગ મહાવરાવના ગરબાનો,

છોડી આશ્રમ ખાપુ ચાલીયારે,

સંદેશો દેતા જાઓરે ગાંધીજી,

હિન્દના હીરા વિયોગ સાથજેરે,

સંદેશો પ્યારા સાંભળારે,

ફરતી વિદેશીની જાળરે ભારતવાસી,

રેંટીયો વિયોગ વિસરાવજેરે.

પીતળ ભોટા જાળે ભર્યારે,

દાતણ કરતા જાઓરે ગાંધીજી;

દાતણ કરશું વાટમારે,

ફરતી વિદેશીની જાળરે ભારતવાસી.

સુંદર પાલા તેણે ભર્યારે,

મરદન કરતા જાઓરે ગાંધીજી;

મરદન મુક્યાં વેગળારે;

ફરતી વિદેશીની જાળરે ભારતવાસી.

તાંબા કુંડીયો જાળે ભરીરે,

નાવણ કરતા જાઓરે ગાંધીજી;

નાવણ કરશું દ્રેનમારે,

ફરતી વિદેશીની જાળરે ભારતવાસી.

રાંધી રસોઈઓ એમ રહીરે,

ભોજન કરતા જાઓરે ગાંધીજી,

ભોજન કરશું જેલમારે,

ફરતી વિદેશીની જાળરે ભારતવાસી.

પાન સોપારી એભચીરે,
 મુખવાસ કરતા જાઓરે ગાંધીજી;
 મુખવાસ મુખારક શોખીનનેરે,
 ફરતી વિદેશીની જાળરે ભારતવાસી.
 સુંદર પથારીઓ પાથરીરે,
 આરામ લેતા જાઓરે ગાંધીજી;
 આરામ લેષશું આત્મમારે,
 ફરતી વિદેશીની જાળરે ભારતવાસી.
 નવજીવન બાલ બોલાવતુરે,
 બાપુજી લખતા જાઓરે ગાંધીજી;
 થોડું લખ્યું ઘણું કરી માનજેરે,
 ફરતી વિદેશીની જાળરે ભારતવાસી,
 ક્યાંથી આવ્યા વિદેશીઓરે,
 કીધો પરતંત્ર આખો દેશરે ગાંધીજી;
 ભુખ્યાં રડે ભારત બાલુડારે,
 નગ્ન દેખાય પોણો દેશરે ગાંધીજી.
 શહેર છોડી સુખા નિસર્થારે,
 લીધી જોલોની વાટરે ગાંધીજી;
 મોહમદ શૌકતને લાલા મયારે,
 બહાલી કીધી છે એ વાટરે ગાંધીજી,
 સ્વતંત્ર કરવી હોય માતનેરે,
 બહાલી કરજો એ વાટરે ગાંધીજી.
 હાથ જોડી ગીરધર વિનંતી કરેરે,
 ઉઠો સિંહોના બાળરે ભારતવાસી.

ખાદી દેશની આખાદી

બજારી મોહને બંસી ભણાવ્યો પાઠ ખાદીનો,
 સુતેલું હિન્દ જગાડીને, સુણાવ્યો મંત્ર ખાદીનો. ૧
 નીહાળી માલ પરદેશી, બન્યો તો દેશ દીવાનો;
 કરી જાદુ એ ગાંધીએ, કર્યો ગુજરાત ખાદીમાં. ૨
 રીસાઈ મોહના ફાંસે, બધો આ દેશ ચુસાવે;
 દયા એ મોહને લાવી બતાવ્યો માર્ગ ખાદીનો. ૩
 જીવો સ્વરાજ્ય ખેંચાતું સુતરના તાંતણે આવે;
 સુધરવા હિન્દનું ભારી, સ્વીકારો વસ્ત્ર ખાદીનાં. ૪
 ગઈ કેશન ભુલી જીવો, ખીસવવા દેશની સિદ્ધિ;
 સપુત સંતાન ભારતના, કરો ઉદ્ધાર ખાદીનો. ૫
 થતો ખરબાદ ના પૈસો, બધો આ દેશમાં રહેતો;
 હજારો રંઠ કુટુંબો, કરે એશાન ખાદીનો. ૬
 રીસાઈ ગઈ બધી બક્ષી, કુસંપી હિન્દ જાણીને;
 મનાવા બક્ષી દેવીને, ધર્યો પોશાક ખાદીનો. ૭
 ઘણો રૂડો ઘણો સાધો, ટકાઉને ઘણો સાધો;
 વલાલા ત્રિન્દને સાર, ભણો પોશાક ખાદીનો. ૮
 વિદેશી માલ પહેરીને, કરેલાં પાપ ધોવાને;
 હવે પરતાયજ્ઞા હિન્દે, સ્વીકાર્યો વેશ ખાદીનો. ૯
 હશે ત્યાં પૂજ્ય એ ખાદી, થશે ત્યાં પુણ્ય આખાદી;
 બહુ જો દેશનું ચાહો, સ્વીકારો વેષ ખાદીનો. ૧૦

૨૭ શવણુને મંદોદરીનો સંવાદ.

સતિ શિરોમણી, સુણુ મંદોદરી,
 હરિ લળું એવો નથી હું મૂરખો.
 રામ રદું એવો નથી હું મૂરખો.
 મુજ ધડપર મસ્તક દશ ગર્જે,
 નિત્ય મુકુટ મણિ શંકર સરજે,
 જોઈ ધરાયે નહિ ધરણી ધૂજે સતિ શિરોમણી
 વિસ વિસ તો મારે જૂન છે,
 આંગળાઓ પણ પૂરી સો છે,
 એકેકે વીસ હાથી જળ છે. સતિ શિરોમણી.
 દેવાદિ નિત્ય નમે ચરણે,
 દંદ્રાદિક પણ આવ્યો ચરણે,
 મહાકામ કીધાં જો કુંભકર્ણ. સતિ શિરોમણી.
 દિગપાળ દશે જે ઠહેવાતા,
 અશ્વિ, સૂર્ય અને ગ્રહ નવ ગણતાં,
 મુજ નામ સુણી સૌ ચરચરતા. સતિ શિરોમણી.
 ભુજ જાગી બડકા યાશે,
 દશ મસ્તક રણમાં રોળાશે,
 મૂર્ખાનું હું પદ નવ જાશે. સતિ શિરોમણી.

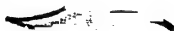
સોનાની લંકા ધુળ થાશે,
 સૌ કુટુંબ ઠખીલો પણ મરશે,
 અભિમાની રામને નહિ નમશે. સતિ શિરોમણી.
 આ યુગમાં પણ એવુંજ દિસે,
 ગુરૂ ગાંધીજીની લડત વિષે,
 પ્રભુ સત્યનો આખર વિજય થશે. સતિ શિરોમણી.
 વડતા.

૨૮. જેલમાં જવાની હોંશ.

સ્વામી સુણોને મારી ચિનતી રે લોલ,
 જેલ જવાની મને હોંશ જો.—સ્વામી.
 પ્રેમે પધારે તમે જેલમાં રે લોલ,
 સાથે લેતા મને જાઓ જો.—સ્વામી.
 સીતાજી રામની સાથમાં રે લોલ,
 વેઠ્યા દુઃખો વનવાસ જો.—સ્વામી.
 દુઃખો વેઠ્યા છે આકરા રે લોલ,
 દમયંતિએ નળ સાથ જો.—સ્વામી.
 અંધારી ઓરડીમાં પુરશે રે લોલ,
 તોપણ ડરીશ નહિ લેશ જો.—સ્વામી.

ઘેજર સમ મને બાવશે રે લોલ,
 જેલમાં રાટલો ને જાશ જો—સ્વામી.
 ચક્કીનાં દાણા પીસશું રે લોલ,
 ગાશું પ્રભુજીના ગીત જો—સ્વામી.
 પ્રાણુ જાગે પણુ ના ડગું રે લોલ,
 સાચવીશ શિયળ રતન જો—સ્વામી.
 જાવા દઉં કેમ એકલા રે લોલ,
 અર્ધાંગના લ્યો સાથ જો—સ્વામી.
 એકલડી ઝુરી મરે રે લોલ,
 જેલમાં બળું પ્રભુ નામ જો—સ્વામી.
 મુખ દુઃખમાં લાગ માલશે રે લોલ,
 પુરો સ્વામી મારા કોડ જો—સ્વામી.

૨૬ ગરબો.

ઓધવજી સંદેશો કહેજો શ્યામને.

સરકારે પૂર્યા ગાંધીજી જેલમાં,
 જે સાંભળતાં દિલ સૌના ચીરાયજો;
 છાતી કાટે હૃદય મુંઝાયે હિંદનું.
 હિંદ તણા શિરતાજ ગયા છે જેલ જો—સરકારે.
 દુશ્મનની પણ આંતરડી દુભાય છે.
 દુઃખ પામે છે દેખી આ અન્યાય જો;
 આ સરકારે ધોર જીલમ કીધા ધણા,
 પણ ગાંધીને જઠડી વાળ્યો દાટ જો—સરકારે.
 દુશ્મનનું પણ દિલયાં સાડું ચિંતવે,
 દુશ્મનની સેવા કરવા તૈયાર જો;
 પ્રેમતણા મત્રાથી સૌને જીતીયાં,
 એવા ગાંધી આજ પૂરાયા જેલ જો,—સરકારે.
 આંખો ખોલો, ઉંઘ ઉડાડો બહેનીઓ,
 ગાંધીજીની આજ્ઞા પાળો આપજો;
 ગાંધીજી બહાલા જો તમને હોય તો,
 પરદેશી કાપડની છોડો પ્રીત જો—સરકારે.
 એક વચન ગાંધીનું કોટી રતનનું,
 પરદેશી વસ્ત્રોની પુટી બદામજો;
 કહો તમે બેમાંથી સાચવશો કયું ?
 ગાંધી આજ્ઞા કે પરદેશી વસ્ત્ર જો—સરકારે.

ગાંધીજીએ જ્ઞાન તમોને આપીયું,
 તમઠાજે વેઠ્યા દુઃખ પારવારજે;
 તમઠાજે વળી આજ ગયા છે જોતમાં,
 ગાંધી આજા પાળે વહાલી જહેન જો—સરકાર,
 પરદેશી વસ્ત્રો લક્ષ્મી લુટી ગયાં,
 ભાઈ ભાંડુ લાખોના લીધા પ્રાણજો;
 નાણાં દાણા ખૂટયા એના સંગથી,
 પરદેશી પ્હેર્યામાં પૂરી હાણુ જો—સરકાર.
 અરે ક્યાળુ જહેનો આ શી કઠોરતા,
 નિર્દયતા તમને શોભે નહીં જહેનજો;
 આંસુ સારો હૈયું ખોલો આપનું,
 સમજીને ખાદી પહેરો બહી બાત જો—સરકાર.
 પત્થર પણ પીગજો છે ગાંધી પ્રેમથી,
 પત્થરથી પણ આપ થશો શું બેદ જો;
 ધર્મ તમારો સમજી ખાદી પહેરજો,
 પરદેશી વસ્ત્રોને પાળો આજ જો—સરકાર.
 જો જહેનો પરદેશી વસ્ત્રો પહેરશે,
 દેશ તણી દુસ્મત કહેવાશે તેહ જો:
 દુઃખ પામી પ્રીતિને પણ દુઃખ આપશે,
 જીવતર એનું જાશે કેવળ ફોક જો—સરકાર.
 સમજો જહેનો, સમજો સાચી વાત આ,
 તમને ઠહું છું સાચો ખાદી ધર્મ જો;
 ખાદી પ્હેરી દેશ તણી સેવા કરો,
 માનો જહેનો મારી શીખ જો—સરકાર.

૩૦ ગાંધીજીનો રામડો.

રામ ચંદનવાડીમાં ઉતર્યા રે.

એનું સુકું શરીર જાણે લાકડીરે, માંહે જોરાવર છે જીવ;
એવાં ગાંધી ગુજરાતે ઉતર્યાં રે.

એતો જાણે પોચા પોચા વાણીયારે,
માથે લીધું જડતીરનું ઠામ એવાં

પહેલા જુઝાયા આફ્રીકા દેશમાં,
હિન્દીને અપાવ્યું માન એવાં

મોટા બેરીસ્ટર એ જોલવેરે,
એનું નામ મુલકે મશહૂર એવાં

એ સામા થયા સરકારનીરે,
એણે જોયા તુરંત દરબાર એવાં

ત્યાંથી આવ્યા સ્વદેશ ઘેર લાવવારે,
નાખ્યો ગુજરાતે મુકામ એવાં

જોયો દેશ બધો ગુલામનેરે,
એને લાગી ગયું દિલમાલ્ય. એવાં

એણે લીધી પ્રતિજ્ઞા આઠરીરે,
સુધાઈ કે ટાળું સરકાર એવાં

એણે ઘેરઘેર રેંટીયા મોકલ્યા;
લેવા સુતરને તાંતણે સ્વરાજ્ય એવાં

ખાનદાની ખાદીમાં છે ભરીરે,
પોતે પ્હરી ઠ્યું પુસ્વાર એવાં

એણે કીધા ઠરાવ કાંઝેસમાંરે,
લેવા શાન્તિમય માર્ગે સ્વરાજ્ય એવાં

એણે સાચી તપાસી નાડ દેશનીરે,
આપ્યું ઓસડ એક અસહકાર એવાં

એણે દેઠ ભંગાને હૈયે ચાંપીયારે,
દાળ્યું હિન્દુ મુસલમાનવેર એવાં

એણે સત્યો સનાતન પાઠવ્યારે,
સ્વાયલંબે વિજય ખરો થાય એવાં

એણે છોડી લડાઈ બધી દેહનીરે,
આત્માથી જગલ જીતાય એવાં

એણે હમ્યા અસુર બધા ફીલનારે,
સાધી સાચો આતમ સહકાર એવાં

એણે સાઢાઈ શીખરી દેશનેરે,
આ દારૂ કરવાને દુર એવાં

માથે ઘોળા ટોપીને ઘોળા કુડતારે,
ગણ્યો ભારત સૈનિકનો વેપ એવાં

એણે ચોળ્યો સ્વરાજ કેરો વાવટોરે,
 માહે રેડીયો રૂડા દહેરાય એવાં
 એતો જાણે સોનીડા દેશનોરે,
 નવજીવન તણો ઘડનાર એવાં
 એનું નામ મોહન ઠામ એમનું,
 ભાવિ ભારતનું રચનાર એવાં
 લોક પાટ જીવે છે પ્રભુ આવશેરે,
 નવ જાણે આગ્યો આવનાર એવાં
 એતો ભારત ભાસ્કર ઉગીયોરે,
 જેને તેજે જગત અંજલ્ય એવાં
 એનો ધન્ય જનમ ધન્ય જીવવુંરે,
 માતાએ ઉપાડ્યો ધન્ય ભાર એવાં
 એનો મોઢો આદેશ લોક ઝીલતારે,
 બોલી ભારતનો જયકાર એવાં

૩૧ ગાંધી મહિમાનો રાસડો.

ધન્ય મારો ભારત ભૂમિ રે-એ રાગ.

અવનિ ઉદ્ધારવા અવતર્યાંરે, પોરખંદર ગાંધી મહારાજરે
ધન્ય ધન્ય ગાંધી વીરા રે—

આત્માવરથાથી સત્યના રે,

અન્યા સાચા શુરા મહા ભક્ત રે. ધન્ય
ભક્તિ ઠરી માત તાતની રે,

પરમાર્થ શીખ્યા અધો ટેવ રે. ધન્ય
ન્યારે વિભાવત સંચર્યા રે,

વીર માતાએ બાધા હીષ રે. ધન્ય
પરસ્ત્રીનો સંગ તમે છોડજોરે,

દારે માટી કરાવ્યા બંધ રે. ધન્ય
લણી ગણીને દેશ આવીઆરે,

પછી પહોંચ્યા આફ્રીકા દેશરે, ધન્ય
દેશી ભાષાઓના રૂપી દુઃખડારે,

અંપલાવ્યું છોડી ધન માસરે. ધન્ય
બાર બાર વર્ષ દુઃખ વેઠીયા રે,

જેલયાત્રા કરી બહુ વાર રે, ધન્ય
પત્થર ફોડેયા નિજ હાથથી રે,

પાયખાના ઠર્યા વળી સાફ રે. ધન્ય

જીવલેણ હુમલો વેડી લીધો રે,
 અણસમળુ પઠાણનો ધાવ રે ધન્ય
 હિંદુ મુસ્લીમનું ઐક્ય સાધીયું રે,
 ક્ષમા આપી પઠાણને સાવ રે. ધન્ય
 પત્થર જેવાને ક્યાં હીરક્ષા રે,
 નખળા ને ખનાવ્યા વીર રે. ધન્ય
 ઠંકા વગાડ્યો જગતમાં રે,
 જીત પામ્યા સત્યાગ્રહી વાર રે. ધન્ય
 ભરતી કરી ગુજરાતમાં રે,
 દેવા બ્રીટીશ રાજને સહાય રે. ધન્ય
 સત્યાગ્રહી ધ્વજ રોપીયો રે,
 કેળવ્યા છે ખેડાના લોક રે. ધન્ય
 ઠંપા મળુરના દુઃખડા રે,
 ચંપાણીમાં ફેરી દિન રાત રે. ધન્ય
 શ્રદ્ધા હતી સહકારમાં રે,
 જાણે મળશે હિંદીને ન્યાય રે. ધન્ય
 હિંદી પ્રજામત ડોરે મુઝા રે,
 કચેડો રોલેટ એકટ પસાર રે. ધન્ય
 ચેત્યા ગાંધીજી આ સમે રે,
 શરૂ કીધી મોટી ઝુંબેશ રે. ધન્ય
 પકડ્યા પંજાબમાં પેરતા રે,
 વીર ગાંધીને પલવલ ગામ રે. ધન્ય

સંયમ પ્રજામાં ન્હોતો પુગે રે,

તેથી હુલ્લડ થયા ઠામ ઠામ રે. ધન્ય
દામી દેવા બળ જોરથી રે,

રાયરે તો ચલાવી તોપ રે. ધન્ય
જલ્લીયાનાનવાલા ખાગની રે,

કથા સાંભળતા જવાળા થય રે. ધન્ય
પંજાબ જુલમની સાથે ભળ્યા રે,

ખિલાફતનો મહા અન્યાય રે. ધન્ય
હિંદુ મુસ્લીમ ભાષખંધો થયારે,

કર્યો પ્રિટન સાથે અસહકાર રે. ધન્ય
દહાડે દહાડે જોર જામી ગયું રે,

આત્મશુદ્ધિના યુદ્ધનું હિંદરે. ધન્ય
લાલાજી, દાસ, નહેરૂ રે,

દેશપાંડે પટેલ બડરીર રે. ધન્ય
મહામદ શૌકત અને કીચલુ રે,

મહા જોદ્દા જોડાયા સાથ રે. ધન્ય
શાંતિનો મંત્ર બધે પાઠવ્યો રે,

રેંદીયાનો કર્યો રણકાર રે. ધન્ય
પરદેશી વસ્ત્રના મોહથી રે.

હોડાવી પ્રજા ભલી ખાત રે. ધન્ય
અત્ય જનું દુઃખ મહા કાપીયું રે,

જાણે જાગ્યા મહેતા નરસીંહ રે. ધન્ય

રાષ્ટ્રીય જ્ઞાન રૂઠું આપવારે,
 સ્થાપી ગુજરાત વિદ્યાપીઠરે. ધન્ય
 આવ્યા શાહજહાં હિંદમાં રે,
 ખતી નોકરશાહીના દાસ રે. ધન્ય
 શાંતિનો મંત્ર પ્રજા ભુલો ગઈરે,
 જ્યારે મુંઝવે પડી હક્કતાળરે. ધન્ય
 જગ્યું તોફાન મારામારી વધી રે,
 વીર ગાંધીની છાતી ચીરાયરે. ધન્ય
 દેવી સરોજની સાથમાં રે,
 કર્યા આગેવાનો શાંતિ ઠાળ રે. ધન્ય
 પૂરું પ્રાયશ્ચિત માથે લીધું ને,
 ઠરે ગાંધીજી ચાર ઉપવાસ રે. ધન્ય
 ચૌરી ચૌરાગે ડાટ વાળીયો રે,
 પ્રજા ખતી પાગલ હેવાન રે. ધન્ય
 બુદ્ધનો માંડવો રોપ્યો હતો રે,
 ખારડોલી ગાંધી સરદાર રે. ધન્ય
 ચૌરી ચૌરાના મહા પાપથીરે,
 ખારડોલી લડત કરી અંધરે. ધન્ય
 કરી પ્રાયશ્ચિત આદ્યું રે,
 કર્યા પૂરા તે પાંચ ઉપવાસ રે. ધન્ય
 શાંતિ પેગામ અધે મોઠવ્યા રે,
 કરી સ્વપ્નું શાંતિનું રાજ્ય રે. ધન્ય

જોદ્ધા પુર્યા છે બધા જોલમાં રે,
 સરઠારે દેખાડ્યું જોર રે. ધન્ય.
 ગાંધીજી એઠલા છુટા હતા રે,
 એને આપી છ વરસની જોલ રે. ધન્ય.
 હાંશે ગયા છે ગાંધી જોલમાં રે,
 પુણ્યવંતી ભારત ભૂમિ ઠાજ રે. ધન્ય.
 હિંદી સંતાન હવે જાગજો રે,
 ખરું ટાણું આવ્યું છે આજ રે. ધન્ય.
 પરદેશી વસ્ત્રને છોડજો રે,
 ધરો ખાદીના સાદા વસ્ત્ર રે ધન્ય.
 પ્રીતથી ફેરવો રેંટીયો રે,
 શાશ્વી જહેનો તમારો ધમ રે. ધન્ય.
 કોટિ કોટિ હોજો વંદના રે,
 પૂજ્ય ગાંધી અમારા જીવ રે. ધન્ય.
 માથે ચડાવશું ગાંધી આજ રે,
 લેવા સાચું ને શુદ્ધ સ્વરાજ રે. ધન્ય.

૩૨ ગાંધીજી.

(રાગ—મહારાવ શહેરનો સુખો ક્યારે આવશે રે.)

ગુણિયલ ગરવા ગાંધીજી પાછા પધારજો રે —ટેક.

શિયાળુ શાંતિ વાઘ રહી રે,

વીલ્યા ઉનાળુ વાત રે. ગુણિયલ.

શાંતિ સુલેહમંડળ સુધ રહ્યાં રે,

વાતાવરણ ઠર્યું શાંત રે. ગુણિયલ.

શાંત ચૌટાં શાંત શેરીઓ રે,

શાંત છે બેઠી જનર રે. ગુણિયલ.

દેશપ્રોહી શાંત દુસ્મનો રે,

શાંત છાની સરકાર રે. ગુણિયલ.

શાંત બોંગો શાંત બુગનો રે,

શાંત બલૂનો અલોપ રે. ગુણિયલ.

શાંત બંદૂક શાંત રાષ્ટ્રનો રે,

શાંત મશીનગન તોપ રે. ગુણિયલ.

શિયાળુ પાઠ પાઠી રહ્યા રે,

શાંત વ્યાપી ધેરધેર રે. ગુણિયલ.

મામ પાઠ્યાં પાઠ્યાં ગોઠરાં રે,

પાઠ્યાં ઢેઠા મોટાં શહેર રે. ગુણિયલ.

ખાદીની ગાદી ગળવતાં રે,
 જેલ ગણી તમે મ્હેલ રે. ગુણિયલ.
 તોડાયા છે ડરથર દેશના રે,
 ધીંગી જાડી ભરી જેલ રે. ગુણિયલ.
 જાઆ દેશી પરદેશીઓ રે,
 જાગી પ્રજા બેદાશ રે. ગુણિયલ.
 આઠેને પહોરે ઉજાગરા રે,
 હિંદને નિંદ હરામ રે. ગુણિયલ.
 મદપદ તૂટયે મદાંધના રે,
 તૂટયે જાલીમનાં જોર રે. ગુણિયલ.
 મોહ તૂટયેથી મોહાંધના રે,
 તૂટયે તુમાખીના તોર રે. ગુણિયલ.
 વૃક્ષો ઉડાં અસહકારનાં રે,
 માળી વિના મ્હોર્યા આજરે. ગુણિયલ.
 આપે આલ્યાં આવે આંગણે રે,
 સામે આ પગલે સ્વરાજ રે ગુણિયલ.

વિહારી.

૩૩ વિલંબ કરશે ક્યાં સુધી ?

(લગ્ન ગીત.)

પાલવ ખેંચેનોનો પકડી કસ્તુરના કહે,
આપણા સ્વરાજ્યની કરો વાત;

વિલંબ કરશે ક્યાં સુધી ? ૧

લાલા, દાસ, મહંમદ, શૌકત બાઇને,
કયું અપમાન આપી અન્યાય.

વિલંબ ૨

ઠાપડ વિદેશી દેશે બહુ ફરે,
તજી મોહ થાઓ ખાદીમય.

વિલંબ. ૩

બાઇ ખેંચેનો દેશનાં બૂખે બહુ મરે,
અક્ષાવો રેંટીઓ કાંતીને જીવન.

વિલંબ. ૪

થતી ખેંચેનો અનાચારી કેમ મરે,
લેજો રેંટીઓ કાંતીને આશિષ.

વિલંબ. ૫

આપી મંત્ર ખાદીનો પાવન કરી,
જેલ સિધાવ્યા ગાંધી મહારાજ.

વિલંબ. ૬

ખાદી વડે સ્વરાજ્ય વહેલું આવશે,
માટે પહેરો ખાદી ધરી પ્રીત.

વિલંબ ૭

કરે વિનાશ નર્મદ અતિ વહાલથી,
મેળવજો રેંટીઓ કાંતીને સ્વરાજ્ય.

વિલંબ. ૮

૩૪ મહાત્મા ગાંધીજીને ચરણે.

- વિશ્વ નિમોહન મોહન ! તહે' જગમાં અધે,
સત્યાગ્રહયાં અમર કયું' નજ નામ જો ! ૧
- કર્મયોગની સરસ સમાધિ સાધાને,
સ્વાર્થ લાગના કષા પ્રાણાયામ જો ! ૨
- કમર કસી નિજ બાંધવ જન હિત કારણે,
ગાંધી ! કીધાં અનેક ઉજ્જવલ કામ જો ! ૩
- કાર્યશક્તિનું મહિમ્ન જગતે શીખરી,
ભર નિદ્રાથી જગવ્યું હિન્દુસ્થાન જો ! ૪
- લાડકવાયાં જાયા ભારત માતના,
મક્ષમ જગજનમુખ આજે તુજ નામજો ! ૫
- સાફુ' જીવન ને મનન ઉચું રાખી સદા,
સ્વદેશ માટે સહુ' અતિ અપમાન જો ! ૬
- પરીપકારાય સતાં વિભૂતયઃ તણું,
પૂર્ણ કગવ્યું અમને વીરા ! ભાન જો ! ૭
- ફુનિયાના બેલી ! ઠેકી સહ સંકટો,
નિજ કર્તવ્યે રાખી પૂરણ હામ જો ! ૮
- રાષ્ટ્રજીવનના પઢવ્યા મોંઘા પાડને,
હિન્દ તણું કીધું વિશ્વે સન્માન જો ! ૯

ખાંદા ધરી તેં ખાંધવ દીનજનો તણી,
 એકલચરે દીધું દયાનું દાન જો ! ૧૦
 મોહન ! મોહ ન રાખ્યો તેં નિજ સ્વાર્થમાં,
 કૃષ્ણ તણા અવતાર ! ત્હનેય પ્રણામ જો ! ૧૧
 કર્મવીર ! તુજ હીર સદા દીપાવજો,
 ગાય 'પ્રભાસ્કર' ગુણિયલ તુજ ગુણુગાન જો ! ૧૨
 જનાર્દન પ્રભાસ્કર.

૩૫ ગાંધીજી ગુણવંતા.

[રાગ-સયાજી ગાયકવાડ નસીબના બહુ બાળીઆ.)

સખી ! ગાંધીજી ગુણવંતા પ્રજાને મનવસીઆ,
 જેના તેજે સરકાર ધૂજે ઋષીજી તપ રસીઆ;
 જેના વચને રૈયત રીઝે ઋષીજી તપ રસીઆ,
 સખી ગાંધીજી.

ગીરમીટનું દુઃખ અતિ થયું સરકારી જીલમ ભારેરે, (૨)
 સત્યાગ્રહનો ઝુંડો લાઇ વાલો અધિક રંગ રાખે.

ઋષીજી તપ રસીઆ—સખી ગાંધીજી.

ખિહારી લોટો રૂદન કરે ગાંધીજી વહારે આબોરે, (૨)
 રૂદન સૂણીને દોડી ગયા ન્યાં મજૂર વીસ હજાર,

ઋષીજી તપ રસીઆ—સખી ગાંધીજી.

ખેડાનાં ખેતર ઉજડ પડ્યાં સરકાર દયા નવ લાવેરે, (૨)
ગરીબ જનને સદાય કરી આરંબ્યો સત્યાગ્રહ,

ઋષીજી તપ રસીઆ—સખી ગાંધીજી.

સમાધમાં સરકાર દુઃખી થઇ, માણસને પૈસા આપ્યારે (૨)
કાળો કાયદો પાસ કરી શરખાંવ રૂપાળો આપ્યો.

ઋષીજી તપ રસીઆ—સખી ગાંધીજી,
ન્યાયનું નામ નિશાન નહીં, પંજાબે લાજ હુંટાણીરે, (૨)
ભારતનાં દુઃખે દુઃખી થયા રડતાંના આંસુ લુછ્યા.

ઋષીજી તપ રસીઆ—સખી ગાંધીજી.
ખાદીને સૌ જન પહેરજો પરદેશી કાપડ કાઢીરે, (૨)
શાંતિની શરતો પાળવા સમજવ્યો અસહકાર.

ઋષીજી તપ રસીઆ—સખી ગાંધીજી.
સ્વરાજ્ય પાવો નાંખવા મહાત્માજી જેલ સિધાવ્યા, (૨)
પ્રભુ ! સત્ય ધર્મનો વિજય કરો ગાંધીજી જીગ જીગ જીવો,

ઋષીજી તપ રસીઆ—સખી ગાંધીજી.

વડતા.

૩૬ લોકગીત.

[રાગ-શહેરનો સુખો ક્યારે આવશે.]

પાનળ લોટા જળે બરીરે,	
દાતણ કરતેજા જાઓરે ગાંધીજી,	
સ્વનાન્ય લઈ વહેજા આવજોરે.	
દાતણ કરશું જેલમાંરે,	
ફરતી સિપાઇઓની ફાજરે.	ગાંધીજી.
તાંબાકુંડીઓ જળે લગીરે,	
નાવણ કરતેજા જાઓરે.	ગાંધીજી
નાવણ કરશું જેલમાંરે,	
ફરતી સિપાઇઓની ફાજરે.	ગાંધીજી.
અત્તર શીશી તેલે બરીરે,	
મદન કરતેજા જાઓરે.	ગાંધીજી.
મદન કરશું જેલમાંરે,	
ફરતી સિપાઇઓની ફાજરે.	ગાંધીજી.
ભાવે ખત્રીશી રસોઈ કરીરે,	
ભોજન જમતેજા જાઓરે.	ગાંધીજી.
ભોજન જમશું જેલમાંરે,	
ફરતી સિપાઇઓની ફાજરે,	ગાંધીજી.
પાન સોપારી એલચીરે,	
મુખવાસ કરતેજા જાઓરે.	ગાંધીજી.
મુખવાસ કરશું જેલમાંરે,	
ફરતી સિપાઇઓની ફાજરે.	ગાંધીજી.
આગળ મદલાવરાવ પ્રમાણે ગવાશે.	

૩૭ હિન્દ જાગૃતિ.
(શાગ-હરી આઘયે સાહેલી.)
ગરબો.

સહુ ખેનો આવો, માત ગુણને ગાઓ;
આજ બેળી મળીને શુભ સ્થાનમાં;
માન ભક્તિ દીધે દેહ દાનમાં,
શ્રી સેવા સ્વીકારી, માત બંધન તજવા,
જેલ સિધાવ્યા ગાંધી મહારાજ હા...

માત તણા હા ! બડીરો, પીંજરમાં સખડાય;
આત્મ વિશ્રુતિ તેજથી, દિવ્ય દેહ સુહાય.
શૌકત, મહમદે માતને દીધાની. (૨)

ગુલામી જીંદગી ક્ષાર સખી માની (૨)

જેઠ નહેલ માની, હિંદીઓને જગાડી (૨)

ત્યા...ગી, ત્યા...ગી, ગુલામી ખેડી ત્યાગી. સહુ.

સ્વયંનિર્ણય માગી રહ્યાં વિશ્વ વિષે સહુ રાજા,
હિન્દ તણા કર્મે સખી ! રહી એ મોટી આશ.

હિંદ આજ માત કાજ સેવા સ્વીકારી, (૨)

તન, મન ને ધન તણી આહુતિ આપી, (૨)

વેર, દ્વેષ, ભિન્નતાને પ્રેમવડે કાપી, (૨)

જા...ગી, જા...ગી, હિન્દ પ્રજા જા...ગી. સહુ.

હીખાલાઈ વ્યાસ.

૩૮ ટોળાં ઉતર્યાં.

ટોપી વાળાનાં ટોળાં ઉતર્યાં—ટુક.

- ઉતરીયાં ઠંધ આથમણે ઑવારરે,
પરદેશી લુખ્યા ટોપી વાળાનાં ટોળાં ઉતર્યાં,
ઝીલી વાડીને મીઠી ઝાંયડી,
નિરમળાં નદીઓ કેરાં નીરરે. પરદેશી.
- આંખે આંખે તે કાચલ લેરતી,
ઉડંતા ઠંધ રૂડા હંસને મોરરે. પરદેશી.
- પુરી પનોતી બેઠી દેશની,
અટારીએ ઠંધ ભેરવના બણુઠારરે. પરદેશી.
- ઘેર ઘેર તે ધુવડ બોલીયાં,
રોવા લાખ્યાં ઠંધ શ્વાનને શિઆળરે; પરદેશી.
- ધરમી રૂવે મેલી ધુસકાં,
અધર્મીના આનંદનો નહિ પારરે; પરદેશી.
- બાળા રાંડે તે બાર વપંની,
માની પહેલાં મરે નાનાં બાળરે; પરદેશી.
- ધરણી સુઠાષને થઈ વાંઝણી,
કારમા બેઠા કળબુગના કાળરે; પરદેશી
- સુના ચોરાને સુના ગૌચરા,
સુના સુના પાણીઆરીના પાટરે; પરદેશી.
- બાંગી બરવાડોની મોરલી,
ઠારખાને ઠઈ ઠામધેનું કપાયરે; પરદેશી.

થાપ્યાં થાણાંને કાઢીઓ,

આદર્યાં કાળા કાપના વેપારરે;

પરદેશી.

ત્રુટી થાળોને તુટ્યા રંગીઆ,

ઠારીગરોના કાપી નાંખ્યા હાથરે;

પરદેશી.

કળ્યા કરાવી બાષ્પભાષમાં,

પાતે થઇને બેઠા મોટા ભુપરે;

પરદેશી.

આળ્યા ઓઢીને એવાં કાચળી,

ઓળખાયા નાહ અંતરના મોરીંગરે;

પરદેશી.

ઠરી ઠયેરીઓ ઉંચે કુંગરે,

વાળવા બેઠા દેશ કેરો હાટરે;

પરદેશી.

વાખ્યાં ભુંગળાં ને આવી ગાડીઓ,

ધુમાડના ઉડે ગોટા ગોટરે;

પરદેશી.

વધ્યા કાયદાને વધી કોરોડો,

વધ્યા કંઈ ગુનાના કરનારરે;

પરદેશી.

વઢીલો વધ્યાને વધ્યા ડોકટરો,

વધ્યા કંઈ કળ્યા અને રોગરે;

પરદેશી.

એવો વેરો તે નાખ્યો આઠરો,

બેકુતોને ખાવા ન મળે ધાનરે;

પરદેશી.

ગરવા ગામડાનાં ઝુરે ઝુંપડાં,

માડી જ્યાં પરદેશી પળાયરે;

પરદેશી.

હાહા બોલ્યા ને લોકે સાંભળ્યું,

પુરેપુરી આવી નહી શુધરે;

પરદેશી.

એવે અવ્યા ગાંધીજી મોખરે,	
જુગ યુગની ઉડાડી ઉંધરે;	પરદેશી.
દેશ તણો એ સાચો દીકરો,	
કર્મવીર કસ્તુરજીના કંથરે;	પરદેશી.
જર્મન ગાજ્યાને ગાજી મેદની,	
સરકારની વારે ચઢ્યા બોકરે;	પરદેશી.
નાણાંવાળાએ નાણાં ધીરીઆ,	
શૂરવીરે રૂડ્યાં કંઈ લોહીરે;	પરદેશી.
એવે આવ્યો રે કાળો કાયદો,	
ચમકી ઉઠી રૈયત ચોપાસરે;	પરદેશી.
સાચુ કહેતાં સાચુ બોલતાં,	
ગાંધીજીએ થીખવ્યું મામેગામરે;	પરદેશી.
એક દીવસ બધે પાળીઓ,	
હાટડે હાટડે પાડી દીના હડતાળરે;	પરદેશી.
રૂઠી સરકાર રાંક લોક પર,	
તુડી પડી જાણે વર વાષરે;	પરદેશી.
હામે હામે જાજીરો ગાઠવી,	
દામે હામ ઉડાડ્યાં બલુનરે;	પરદેશી.
એવો જીવનમ એણે આદર્શો,	
કહાણી કહેતાં કાળજી કટકા ચાપરે;	પરદેશી.
તુર્કી માટેનું વચન તોડીયું,	
સળગી ઉઠ્યા સાચા મુસલમાનરે;	પરદેશી.
માંધીજીનેરે કહેજી મોકલ્યાં,	
ત્યાંથી માને માઠા બેઠા દીનરે;	પરદેશી.

માંધીજીએ પણ આદર્યાં,	
ટાળશું અથવા વાળશું આ સરકારે;	પરદેશી.
માંધીજીએ લીધા હાથમાં,	
માડી નવા હિન્દુ મુસલમાનરે;	પરદેશી.
મહેલ માનીને જન્મે જેઠમાં,	
જાતી ઉપર ત્રીલજે બાંકુરે;	પરદેશી.
માતા જેવું હૈયું રાખજો,	
દિલમાંહો રાખજો નહિં ડંખરે;	પરદેશી.
સાળા છોડારે તમે બાળકો,	
એ છે મોટું ગુલામીનું ધરરે;	પરદેશી.
વકીલો તમે વકીલાત છોડજો,	
તમારા પર એ રાજના થંબરે;	પરદેશી.
એની સભા મહી જાગો નહી,	
એ રમસાને લીધા મોટા ભોગરે;	પરદેશી.
માંધીજીને પુર્યા જેલમાં,	
સરકારને લાગી ઉરે લ્હાયરે;	પરદેશી.
પાયા ડગમગીઆ એના રાજના,	
ડોલતાં એનાં, સીંહાસન દેખાયરે;	પરદેશી.
ઠંતો હારશે દેશના હાથથી,	
અથવા મરશે માંહે માંહે કપાષરે;	પરદેશી.

કવિ હંસરાજ.

૩૬ જાહેન ! રમવાને આવો.

(મારી લૂમે ને જૂમેઃ એ રાહ.)

સરખી સમાણી સખિ સંગે ને રંગે,
હિર બરોએ બનેરા બાવ;

જાહેન ! રમવાને આવો.

આનંદ લહરે રમતો ને ગમ્મતો,
કંઈ લઈએ અનેરા લ્હાવ;

જાહેન ? રમવાને આવો

ચેતન ચાંદની આ ચમકી રહી છે,
તેની લ્હેરમાં લલિત ખનો લીન;

જાહેન ! રમવાને આવો.

મેંધી ધડો એક મેંધાય મૂલની,
વિસરો આ વિશ્વકેરાં દુઃખ;

જાહેન ! રમવાને આવો.

સમીર વહે જગ શીજોને ધીરો,
સંગ વહો તમે હાસ્ય ધરી મુખ;

જાહેન ! રમવાને આવો.

વાડીનાં ફૂલડાં આ કુમળાં મધુરાં,
ખીલી ખીલી વહે મુગંધ;

જાહેન ! રમવાને આવો.

ત્યમ જીવન સુવાસ કૈં લેજો ને દેજો,
કૈં પુન્યમય પમરે આનંદ;

જહેન રમવાને આવો.

ગુંગળાવતાં દળ વાદળ શોકનાં,
રૂંધે પ્રાણ કેરા અંતર પ્રકાશ;

જહેન ? રમવાને આવો.

જાને વિદારી કિરણુ-આશ્નાનાં ચળકે,
પૂરો તેના ઉરમાં ઉજસ;

પ્રિયે ? રમવાને આવો.

અંબાલાલ મા. મહેતા.

૪૦ વીરની વિદાય.

મહારા કેસરબીના કન્ય હો !

સિધાવોજી રણવાટ.

ટેક.

આજ ધૂળે, ધરણી ધમધમે રાજ !

ધેરા ધોરે શંખનાદ;

દુંદુભિ બોલે મહારાજનાં હો !

સામંતના વીરવાદ;

મહારા કેસર બીના કન્ય હો !

આંગણ રણધન રોપીઓ હો !

કુંજર ડોલે દાર;

બંદી જનોની ગિરદાવણી હો !

ગાજે મઠ મોઝાર;

નહારા કેસર બીના કન્ય હો !

પુરા પડે દેશ કુલતા હો !

ડગમગતી નહોલાત,

કીર્તિ ફેરી કારમી રાજ !

એક અખંડિત ભાત:

નહારા કેસરબીના કન્ય હો !

નાથ સ્ફોટ રણધ્રુવેરે,

હું ઘેર રહી ગૃંથીશ;

અખતર વજ્રની સાંકળી હો !

બર રણમાં પાડવીશ;

નહારા કેસરબીના કન્ય હો !

સંગ લેશે તો સાજ સબ્જ હો !

માથે ધરૂં રણમ્હોડ;

અડગને માંડવ ખેલવાં,

મારે રણલીલાના કોડ:

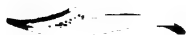
નહારા કેસરબીના કન્ય હો !

આવતાં ઝાલીશ બાલુને હો !

લખે વાળીસ ધાવ;

ઢાલ પુટે મારા ઉરમાં રાજ !
 ઝીલીશ દુશ્મન દાવ;
 ન્હારા કેસરબીના કન્ય હો !
 એક વાટ રણવાસનારે,
 બીજી સિંહાસન વાટ;
 ત્રીજી વાટ શાશ્વતની સ્મરિતે,
 હો ! શૂના સ્નાનનો ઘાટ;
 ન્હારા કેસ બીના કન્ય હો !
 જય કલગીએ વળાંગે પ્રીતમ !
 બીજથું ફાગે ચીર;
 નહિં તો વરને આશ્રમ મળથું,
 હો ! સુરગંગાને તીર;
 ન્હારા કેસરબીના કન્ય હો !
 રાજ મુગુટ ! રણ રાજતી ! હો !
 રણધેત્રા ! રણધીર !
 અધીરો ઘોડીલા થનગને નાથ !
 વાધો રણે મહાવીર !
 ન્હારા કેસરબીના કન્ય હો !

કવિ ન્હાનાસાલ.

૪૧ આરતી.

જય જય માતૃભૂમિ, મા જય જય માતૃભૂમિ;
 ગુણુ તારા નિત્ય ગાઈ, નમીએ ચરણ ચૂમિ.
 જય જય માતૃભૂમિ.

તુજ કિરીટ સ્વરૂપ, નંદન વન રાજે-મા નંદન.
 ભાલ પ્રદેશે તારા શીખ પ્રજા છાજે,
 જય જય માતૃભૂમિ.

ક્ષત્રિય વીરનો વાસ, ઉભરે ઉર ક્ષેત્રે-મા ઉભરે
 સદૈવ તારે ઠાજે, પડતા રણક્ષેત્રે.
 જય જય માતૃભૂમિ.

તુજ કેશાવલિ રૂપ, હીમ ગિરિ શોભે-માહિમગિરિ
 વિશ્વે અતિ વખણાઈ, જગનાં મન લોભે.
 જય જય માતૃભૂમિ.

અંગ અને ગુજરાત, બેલડીએ તપતાં-મા બેલડીએ
 સાહિત્યે, વિજ્ઞાને, સહુ પહેલાં ધપતાં.
 જય જય માતૃભૂમિ.

સિંધ, કચ્છ, સૌરાષ્ટ્ર, સત્તવ રૂપ તારાં-મા સત્તવ,
 ઉદ્યોગે, વ્યાપારે, સૌન્દર્યે સારાં.
 જય જય માતૃભૂમિ.

મહારાષ્ટ્ર, મદ્રાસ, દ્વંદ્વ ઉદય ગામી-મા દ્વંદ્વ
 સખળ, શ્રેષ્ઠ બુદ્ધિયુત, સ્થંભ જોડ જમી.
 જય જય માતૃભૂમિ.

હૈયે હાર સ્વરૂપ, ગંગા ને યમુના-મા ગંગાં
કટી આભૂષણ જોવા, આશુ, વિંદા ભલા.

જય જય માતૃભૂમિં
અમાપ અર્જુન નીર, પુન ચરણો ધોતા-મા પુનં
શુભ શિરછત્ર સ્વરૂપે, ગિરિરાજો સ્થોતા.

જય જય માતૃભૂમિ.
સુજલાં સુદલાં માત । સુધર્મની પાતી-મા સુધર્મં
હજી એ તું એની એ, છે જગને ખાત્રી.

જય જય માતૃભૂમિ,
પ્રહી પ્રતિષ્ઠા આજ, પુન મુક્તિ માટે-માતૃજ,
સ્વરાજ્ય મંત્રો જપશું, સહુ શીરને ચાટે.

જય જય માતૃભૂમિ.

સીતારામ શર્મા.

‘ સહુ ચલો જીતવા જંગ યુગલો વાગે;
યાદોમ કરીને પડો કતેહ છે આગે. ’

નર્મદ.

पावित्रता

शान्ति

संतोष

જરૂર
ત્રિમાસ

૨-૦૧

બી.કે.
મદદાવ

સ્વદેશી સાહિત્ય

સથી ભરપુર

નવનવાસ.

આના. ઘટાઠેલી કીમત-આઠ આના.

જરૂર ખરીદો.

મળવાનું ઠેકાણું:-

સ્વદેશી સાહિત્ય ભંડાર,

બાલાહનમાન-અમદાવાદ.

અમારે ત્યાં તમામ જાતનાં રાષ્ટ્રીય પુસ્તકો મળે છે

